

Centrālā statistikas pārvalde

Arvien
tuvāk
faktiem
un
cilvēkiem!

MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA TENDENCES LATVIJĀ 2016. GADĀ

2017

CENTRĀLĀ STATISTIKAS PĀRVALDE

**MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA
TENDENCES LATVIJĀ
2016. GADĀ**

**Rīga
2017**

Publikācijā sniegta analītiska informācija un galvenie rādītāji par 2016. gadā apsekoto mājsaimniecību sastāvu, patēriņa izdevumiem, pārtikas produktu patēriņu, mājsaimniecību nodrošinātību ar ilglietošanas precēm. Dati sniegti par valsti kopumā, sadalījumā pa pilsētām un laukiem, pa reģioniem, pēc dažādām mājsaimniecību grupām, kā arī dati salīdzināti ar 2015. gadu.

2017. un 2018. gadā Mājsaimniecību budžetu apsekojums netiks veikts, jo turpmāk to plānots veikt ik pēc trīs gadiem (nākamais apsekojums tiek plānots 2019. gadā).

Atsevišķos gadījumos datu elektroniskās apstrādes tehnoloģijas specifikas dēļ skaitļu noapaļošanā iespējamās nelielas atšķirības starp uzrādīto kopējo apjomu un saskaitāmo summu.

Mājsaimniecību budžetu apsekojuma statistikas dati ir pieejami arī Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) mājaslapas datubāzes sadaļā „Mājsaimniecību budžets” un *Eurostat* datubāzes sadaļā „Population and social conditions -> Living conditions and welfare -> Consumption expenditure of private households”. *Eurostat* datubāzē Mājsaimniecību budžetu apsekojuma dati pieejami par 1999., 2005. un 2010. gadu.

Savas piezīmes, priekšlikumus un vērtējumu lūdzam sūtīt Centrālās statistikas pārvaldes Sociālās statistikas departamentam Lāčplēša ielā 1, Rīgā, LV-1301.

NOSACĪTIE APZĪMĒJUMI

Parādība nav konstatēta	–
Parādība ir konstatēta, bet tās lielums ir mazāks par pusi no lietotās mērvienības	0; 0,0
Trūkst datu, vai tie ir apšaubāmi	...
Datu avoti	

© Centrālā statistikas pārvalde, 2017.

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce obligāta.

ISBN 978-9984-06-504-5
ISSN 2501-0069
17-015-000

SATURS

1. MĀJSAIMNIECĪBU BUDŽETU APSEKOJUMA METODOLOĢIJA.....	4
2. PUBLIKĀCIJĀ IZMANTOTIE TERMINI.....	7
3. IZLASE UN DATU SVĒRŠANA	9
4. GALVENĀS PATĒRIŅA IZMAIŅU TENDENCES. KOPSAVILKUMS	10
5. MĀJSAIMNIECĪBU SASTĀVA IZMAIŅAS	11
6. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU IZMAIŅAS.....	15
7. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS UN STRUKTŪRA	23
8. IZDEVUMI PĀRTIKAI UN PĀRTIKAS PRODUKTU PATĒRIŅŠ.....	29
9. ILGLIETOŠANAS PRIEKŠMETI MĀJSAIMNIECĪBĀS	34

PIELIKUMS (TABULAS)

1. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi 2015. un 2016. gadā.....	38
2. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu pārmaiņas 2016. gadā.....	39
3. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu sastāvs 2016. gadā	40
4. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra 2016. gadā.....	40
5. tabula. Pilsētu un lauku mājsaimniecību patēriņa izdevumu sastāvs naudā un natūrā 2016. gadā.....	41
6. tabula. Pilsētu un lauku mājsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra naudā un natūrā 2016. gadā.....	41
7. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi pārtikai 2016. gadā	42
8. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra pārtikai 2016. gadā	42
9. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi pārtikai naudā un natūrā 2016. gadā.....	43
10. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra pārtikai naudā un natūrā 2016. gadā	43
11. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu sastāvs sociālekonomiskajās grupās 2016. gadā	44
12. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra sociālekonomiskajās grupās 2016. gadā.....	44
13. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu sastāvs reģionos 2016. gadā	45
14. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra reģionos 2016. gadā.....	45
15. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu sastāvs atkarībā no mājsaimniecības tipa 2016. gadā	46
16. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra atkarībā no mājsaimniecības tipa 2016. gadā	46
17. tabula. Vidējo un ekvivalento patēriņa izdevumu apjoms atkarībā no mājsaimniecības tipa 2016. gadā	47
18. tabula. Patēriņa izdevumu sastāvs atkarībā no bērnu skaita mājsaimniecībā 2016. gadā.....	48
19. tabula. Patēriņa izdevumu struktūra atkarībā no bērnu skaita mājsaimniecībā 2016. gadā	48
20. tabula. Patēriņa izdevumu sastāvs atkarībā no personu skaita mājsaimniecībā 2016. gadā.....	49
21. tabula. Patēriņa izdevumu struktūra atkarībā no personu skaita mājsaimniecībā 2016. gadā	49
22. tabula. Patēriņa izdevumu sastāvs pēc galvenā pelnītāja izglītības līmeņa 2016. gadā.....	50
23. tabula. Patēriņa izdevumu struktūra pēc galvenā pelnītāja izglītības līmeņa 2016. gadā	50
24. tabula. Patēriņa izdevumu sastāvs kvintīļu grupās 2016. gadā	51
25. tabula. Patēriņa izdevumu struktūra kvintīļu grupās 2016. gadā.....	51
26. tabula. Patēriņa izdevumu detalizēts sastāvs 2015. un 2016. gadā.....	52
27. tabula. Svarīgāko pārtikas produktu patēriņš mājsaimniecībās 2016. gadā.....	54
28. tabula. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu novērtējumu kvalitātes rādītāji 2016. gadā.....	56

1. MĀJSAIMNIECĪBU BUDŽETU APSEKOJUMA METODOLOĢIJA

Apsekojuma mērķis un pamatvienība

Galvenais MBA mērķis ir noteikt mājsaimniecību patēriņa izdevumu līmeni un struktūru valstī kopumā, reģionos, pilsētās un laukos, kā arī dažādās mājsaimniecību grupās. MBA nodrošina informāciju patēriņa cenu (inflācijas) indeksa aprēķināšanai un iekšzemes kopprodukta novērtēšanai, kā arī ļauj analizēt pārtikas produktu patēriņu mājsaimniecībās.

Apsekojuma pamatvienība ir privātā mājsaimniecība. Mājsaimniecību piedalīšanās apsekojumā ir brīvprātīga. Apsekojumā netiek ietvertas kolektīvās mājsaimniecības (vecu ļaužu pansionāti, bērnu invalīdu internāti, studentu kopmītnes, viesnīcas, slimnīcas, sanatorijas, cietumi u. tml.).

Datu lietotāji

Apsekojumā iegūto informāciju izmanto datu lietotāji Latvijā (ministrijas, Latvijas Banka, Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūts, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, zinātnieki, studenti u.c.), kā arī starptautiskās organizācijas (Eiropas Savienības Statistikas birojs, Pasaules Banka, Starptautiskais Valūtas fonds, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, Pasaules veselības organizācija u.c.).

Apsekojumā izmantotie novērošanas periodi:

- 2 nedēļas – pārtikas produktu iegāde; izdevumi nepārtikas precēm un pakalpojumiem, kā arī maltītēm ārpus mājas; natūrā saņemtie pārtikas produkti, kas mājsaimniecības patēriņa vajadzībām iegūti no piemājas saimniecības vai saņemti bez maksas;
- pēdējais mēnesis – ienākumi un izdevumi natūrā par transportu un ēdināšanu; kopējie mājsaimniecības ienākumi;
- 3 pēdējie mēneši – izdevumi apģērbiem un apaviem (vērtībā 30 eiro un vairāk);
- 12 pēdējie mēneši – neregulārie ienākumi un izdevumi par mājokļa komunālajiem vai medicīnas pakalpojumiem, kurus pilnībā vai daļēji apmaksā darba devējs vai sociālā palīdzība; patēriņa izdevumi ilglietošanas priekšmetiem, atsevišķām ilglietošanas ierīcēm un pakalpojumiem (vērtībā 70 eiro un vairāk);
- pēdējais maksājums – īre un mājokļa komunālie maksājumi;
- pašreizējais brīdis – mājsaimniecības locekļu vecums, ģimenes stāvoklis, izglītības līmenis, sociālekonomiskās aktivitātes statuss, profesija, nozare, mājoklis un tā labiekārtotības līmenis u.c.

Izmantotās klasifikācijas

Apsekojumā tiek izmantotas šādas klasifikācijas:

- Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija (NACE 2. red.);
- Administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību klasifikators (ATVK);
- Individuālā patēriņa veidu klasifikācija (no 2004. līdz 2014. gadam – COICOP/HBS 2003. gada versija, no 2015. gada – ECOICOP/HBS);
- Starptautiskās standartizētās profesiju klasifikācijas Eiropas Savienības variants (līdz 2010. gadam ISCO-88 (COM), no 2011. gada – ISCO-08);
- Starptautiskā standartizētā izglītības klasifikācija (līdz 2013. gadam – ISCED 1997, no 2014. gada – ISCED 2011)

MBA veikšanai izmantotie apsekojuma dokumenti

Informācijas iegūšanai tiek izmantotas veidlapas: „Mājsaimniecības aptauja” un „Mājsaimniecības patēriņa izdevumu dienasgrāmata”, kā arī kabatas formāta „Individuālā dienasgrāmata”.

Mājsaimniecības patēriņa izdevumu dienasgrāmatu aizpilda paši respondenti, divu nedēļu laikā ierakstot visus personiskā patēriņa naudas izdevumus par pirktajām precēm un pakalpojumiem, kā arī pārtikas produktus, kas

mājsaimniecības patēriņa vajadzībām iegūti no piemājas saimniecības vai saņemti bez maksas. Atsevišķā tabulā respondents ieraksta izdevumus par mājokļa un komunālajiem maksājumiem.

Individuālā dienasgrāmata ir paredzēta mājsaimniecības locekļiem, kuri ir īslaicīgā prombūtnē, kā arī bērniem.

Mājsaimniecības aptauju aizpilda intervētājs. To veido divas intervijas: „Ievadaptauja” un „Noslēguma aptauja”. „Ievadaptaujā” iegūst vispārēju informāciju par mājsaimniecības lielumu un demogrāfisko raksturojumu, tās locekļu izglītības līmeni un nodarbinātību, mājokli un tā labiekārtotību, lauksaimnieciskās zemes pieejamību un saimniekošanas veidu. Savukārt „Noslēguma aptaujā” tiek iekļauti jautājumi par mājsaimniecības locekļu ienākumiem naudā un natūrā (no darba devēja vai pašvaldības), patēriņa izdevumiem ilglietošanas precēm un pakalpojumiem, kā arī kultūras un sadzīves elektropreču un personīgo transportlīdzekļu pieejamību mājsaimniecībā.

Izmantotās datu vākšanas metodes

Mājsaimniecības aptaujai tika izmantotas datorizētas mājsaimniecības locekļu intervijas ar portatīvo datoru (CAPI). Veidlapas elektroniskā ievadprogramma veidota metadatu integrētās statistisko datu apstrādes un vadības sistēmā (ISDAVS-CASIS). Mājsaimniecības dienasgrāmatai tika izmantota papīra veidlapa (PAPI).

Datu konfidencialitāte

Visi veidlapā un dienasgrāmatā veiktie ieraksti saskaņā ar Valsts statistikas likumu ir konfidenciāli un netiek izpausti. Katrai mājsaimniecībai tiek piešķirts kods, līdz ar to informācijas apstrādē individuālā informācija (vārds, uzvārds, adrese, tālruņa numurs) netiek izmantota. Iegūtie dati par mājsaimniecības locekļu dzimumu, vecumu, izglītību, sociālekonomisko statusu, kā arī saimnieciskās darbības veidu, profesiju un citiem rādītājiem tiek publicēti tikai vispārinātu kopsavilkumu veidā.

Galveno publicējamo rādītāju sadalījums

Mājsaimniecību patēriņa izdevumu līmenis ir atkarīgs no tās ienākumu līmeņa, mājsaimniecības locekļu izglītības līmeņa, sociālekonomiskā statusa, kā arī daudziem citiem aspektiem. Tāpēc MBA tiek apkopoti dati arī par mājsaimniecības sastāvu, mājsaimniecības locekļu izglītību un nodarbinātību, mājsaimniecības ienākumiem un patēriņa izdevumiem, uztura produktu patēriņu, mājokļa apstākļiem, kā arī ilglietošanas preču pieejamību mājsaimniecībās.

MBA galvenie publicējamie rādītāji:

- Patēriņa izdevumu sastāvs un struktūra (vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī):
  - Latvijā pavisam, naudā un natūrā;
  - pilsētu un lauku mājsaimniecībās;
  - sociālekonomiskajās grupās;
  - statistiskajos reģionos;
  - pēc mājsaimniecības tipa;
  - pēc galvenā pelnītāja vecuma un dzimuma;
  - pēc bērnu skaita;
  - pēc personu skaita;
  - pēc galvenā pelnītāja izglītības līmeņa;
  - pēc galvenā pelnītāja kvalifikācijas;
  - kvintīļu grupās.
- Mājsaimniecības patēriņa izdevumu detalizēts sastāvs (vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli gadā).
- Pārtikas produktu patēriņš (vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli gadā).
- Mājsaimniecības lietošanā esošo kultūras un sadzīves priekšmetu skaits pilsētās un laukos (vidēji uz 100 mājsaimniecībām).

Svarīgas piezīmes attiecībā uz datu analīzi

- Sākot no 2015. gada, patēriņa izdevumi tiek apkopoti atbilstoši jaunajai Eiropas individuālā patēriņa veidu klasifikācijai (ECOICOP). ECOICOP aizstāj līdz šim izmantoto COICOP klasifikāciju, kas tika izmantota līdz 2014. gadam. Salīdzinot patēriņa izdevumu laikrindas izmaiņas detalizētā līmenī no 2002. gada līdz 2014. gadam (ieskaitot) ar jauno laikrindu no 2015. gada, jāņem vērā, ka tās daļēji ietekmējušas arī izmaiņas metodoloģijā (klasifikācijā). Būtiskākās izmaiņas notikušas grupā „Pārtika”, „Citi citur neklasificēti ar mājokli saistīti pakalpojumi” un „Mājokļa apkopes un remonta pakalpojumi”. Līdz ar patēriņa izdevumu veidu klasifikācijas maiņu daļa dārzeņu kulinārijas, kas līdz šim tika klasificēti grupā „Dārzeņi” un daļa gaļas un zivju kulinārijas izstrādājumu, kuri līdz šim tika klasificēti pie „Gaļas” un „Zivīm”, no 2015. gada tiek klasificēti grupā „Citi citur neklasificētie produkti”. Savukārt ekspluatācijas izdevumus privatizētiem daudzdzīvokļu namiem no 2015. gada klasificē grupā „Citi citur neklasificēti ar mājokli saistīti pakalpojumi”. Līdz 2014. gadam tie tika klasificēti kā izdevumi „Mājokļa uzturēšanai un remontam”. Arī citās grupās izmaiņas izdevumos daļēji varēja ietekmēt izmaiņas metodoloģijā (pāreja uz jauno ECOICOP klasifikāciju).
- Kopš 2005. gada, kad Latvijā tika ieviests ikgadējs Eiropas Savienības ienākumu un dzīves apstākļu apsekojums (EU-SILC), MBA dati par mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu vairs netiek publicēti. Mājsaimniecības rīcībā esošais ienākums MBA datu analīzē tiek izmantots tikai, lai sadalītu mājsaimniecības pa ienākumu kvintīļu grupām.
- *Eurostat* datubāzē un publikācijās, lai salīdzinātu datus starp Eiropas Savienības dalībvalstīm, kopējos patēriņa izdevumos, kā arī grupā „Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais”, tiek iekļauta nosacītā īre, t. i., īpašnieka apdzīvotā mājokļa nosacīti aprēķinātā īres maksa. CSP datubāzē nosacītā īre netiek iekļauta.

Datu publicēšana

MBA dati ir pieejami CSP mājaslapas datubāzes sadaļā „Mājsaimniecību budžets”.

CSP datubāze:

www.csb.gov.lv/db

Dati par 1999., 2005., 2010. gadu pieejami arī *Eurostat* datubāzes sadaļā *Population and social conditions/ Living conditions and welfare/ „Consumption expenditure of private households”*.

Eurostat datubāze:

<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Individuālie dati pētnieciskiem un mācību mērķiem:

<http://www.csb.gov.lv/dati/anonimizeti-individualie-dati-28314.html>

Pētnieciskiem mērķiem, ja pētījuma rezultāti nodrošina ieguvumu visai sabiedrībai, datu lietotāji var iegūt piekļuvi arī anonimizētiem apsekojuma individuālo datu failiem, noslēdzot līgumu ar CSP. Individuālo datu anonimizācija ir procedūra, kas neļauj identificēt konkrēta respondenta mājsaimniecību.

2. PUBLIKĀCIJĀ IZMANTOTIE TERMINI

Privātā mājsaimniecība (mājsaimniecība) – vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz izdevumus, vai viena persona, kura saimnieko atsevišķi.

Kolektīvās (institucionālās) mājsaimniecības – dažādās organizācijās vai iestādēs (slimnīcās, veco ļaužu aprūpes iestādēs, klosteros, cietumos u.c.) dzīvojošas personas, kurām šīs iestādes uz kādu laiku vai pastāvīgi nodrošina nepieciešamo patvērumu un iztiku, kā arī izglītības iestāžu dienesta viesnīcās dzīvojošie.

Mājsaimniecības locekļi – personas, kurām ir kopīgi izdevumi ar pārējām mājsaimniecībā dzīvojošām personām.

Patēriņa izdevumi – preču un pakalpojumu vērtība (naudā un natūrā), kas izlietoti personīgo vajadzību apmierināšanai. Saskaņā ar starptautisko Individuālā patēriņa veidu klasifikāciju Mājsaimniecību budžetu apsekojumam (COICOP/HBS) patēriņa izdevumi tiek sadalīti 12 grupās pēc to funkcionālās nozīmes:

1. Pārtika, bezalkoholiskie dzērieni;
2. Alkoholiskie dzērieni un tabaka;
3. Apģērbi un apavi;
4. Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais;
5. Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājokļa uzkopšana;
6. Veselība;
7. Transports;
8. Sakari;
9. Atpūta un kultūra;
10. Izglītība;
11. Restorāni, kafējnīcas, viesnīcas;
12. Pārējās preces un pakalpojumi.

Patēriņa izdevumi tiek apkopoti naudā un natūrā attiecīgā gada cenās. Patēriņa izdevumi **natūrā** ietver pārtikas produktus, ko mājsaimniecība izaudzē savā piemājas dārzā vai iegūst no pašsagādēm, saņem bez maksas no citām mājsaimniecībām, no darba devēja un vietējās pašvaldības, kā arī pašsagādātu malku. Izdevumi natūrā tiek novērtēti tirgus cenās.

Patēriņa izdevumos netiek ieskaitīti izdevumi privātajai uzņēmējdarbībai un investīcijām, izdevumi, kas saistīti ar kredītu atmaksu un to apkalpošanu, kā arī ieguldījumi finanšu aktīvos un citās vērtslīetās.

Mājsaimniecību patēriņa izdevumos nacionālā līmenī nav iekļauta mājokļa īpašniekam nosacīti aprēķinātā īres maksa.

Ekvivalents (pieaugušais) patērētājs – aprēķina vienība, kas ļauj salīdzināt mājsaimniecību ienākumu un patēriņa līmeni, ņemot vērā mājsaimniecības lielumu un sastāvu. MBA datu aprēķinos tiek izmantota modificēta ESAO – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (angļu valodā – *OECD*) skala (1,0; 0,5; 0,3) – pirmais pieaugušais tiek pielīdzināts 1,0, katrs nākamais mājsaimniecības loceklis vecumā no 14 gadiem un vecāks – 0,5, bet katrs bērns, kas jaunāks par 14 gadiem, – 0,3.

Izdevumu pārmaiņas salīdzināmajās cenās – aprēķins salīdzināmajās cenās tiek veikts, dalot patēriņa izdevumu izmaiņu tempu (faktiskajās cenās) ar atbilstoša perioda patēriņa cenu indeksu konkrētajam patēriņa izdevumu postenim. Iegūtais rezultāts raksturo, kādas būtu patēriņa apjoma izmaiņas, ja cenas paliktu nemainīgas.

Rīcībā esošais ienākums – neto ieņēmumi naudā (pēc nodokļu nomaksas) un natūrā. Neto naudas ienākumus veido darba alga, ienākumi no pašnodarbinātības (atskaitot ražošanas izmaksas), pensijas un pabalsti, regulāra naudas palīdzība no citām mājsaimniecībām, saņemtie procenti no naudas noguldījumiem, dividendēm, akcijām, ienākumi no īpašuma izīrēšanas u. tml. Ienākumi natūrā ir naudas izteiksmē pārrēķinātā preču un pakalpojumu vērtība, kas iegūta no piemājas saimniecības, citām pašsagādes formām, bezmaksas palīdzība natūrā no darba devēja vai pašvaldības.

Šis rādītājs MBA datu analīzē tiek izmantots par pamatu, lai sadalītu mājsaimniecības pa ienākumu kvintīļu grupām. Galvenais mājsaimniecību ienākumu regulārais datu avots ir Eiropas Savienības statistikas apsekojums par ienākumiem un dzīves apstākļiem (EU-SILC), kuru CSP uzsāka 2005. gadā.

Kvintīles – četras vērtības, kas sadala populāciju **piecās kvintīļu grupās**.

Kvintiju grupa – viena no **piecām** populācijas grupām, kur katra grupa ir izveidota, sakārtojot mājsaimniecības augošā secībā pēc to rīcībā esošā ienākuma uz vienu mājsaimniecības locekli un secīgi sadalot populāciju piecās pēc mājsaimniecību skaita vienādās grupās (pa **20 %** katrā grupā), kur pirmā kvintiju grupa ietver mājsaimniecības ar zemākajiem ienākumiem, bet piektā kvintiju grupa ietver mājsaimniecības ar augstākajiem ienākumiem. Kvintiju grupas tiek lietotas MBA, lai noteiktu mājsaimniecību diferenciāciju (noslāņošanas) pēc patēriņa apjoma, analizētu to izdevumu struktūru un veiktu citus pētījumus.

Mājsaimniecību tipi – tiek noteikti atkarībā no mājsaimniecības demogrāfiskās struktūras. Bērni ir personas, kas ir jaunākas par 18 gadiem. Apsekojumā tiek analizēti šādi mājsaimniecību tipi:

- o viena persona;
- o tajā skaitā viena persona vecumā 65+;
- o viens pieaugušais ar bērniem;
- o pāris bez bērniem;
- o pāris ar bērniem;
- o pārējās mājsaimniecības ar bērniem;
- o pārējās mājsaimniecības bez bērniem.

Mājsaimniecības galvenais pelnītājs – persona, kuras ienākumi (naudā un natūrā) mājsaimniecības budžetā ir lielākie ne tikai apsekojuma mēnesī, bet arī pēdējo 3–6 mēnešu laikā. Zemnieku mājsaimniecībām šis periods ir pēdējie 12 mēneši.

Mājoklis – pastāvīgai dzīvošanai paredzēta viena vai vairākas dzīvojamās istabas (dzīvojamā māja, dzīvoklis daudzdzīvokļu mājā, istaba komunālajā dzīvoklī u.c.). Mājoklim ir noteikta adrese.

Mājsaimniecības sociālekonomiskā grupa – to nosaka pēc mājsaimniecības galvenā pelnītāja sociālekonomiskā statusa. Apstrādājot datus, mājsaimniecības nosacīti tiek sadalītas šādās pamatgrupās:

- o algoto darbu strādājošo mājsaimniecības;
- o pašnodarbināto mājsaimniecības – mājsaimniecības, kurās galvenais pelnītājs ienākumus gūst no uzņēmējdarbības, amatniecības un citas pašnodarbinātības. Pie šīs grupas pieder mājsaimniecības, kurās pašnodarbinātie strādā lauksaimniecībā, pie kurām nosacīti tiek pieskaitītas zemnieku mājsaimniecības;
- o pensionāru mājsaimniecības;
- o citas mājsaimniecības, kurām nav pastāvīgu iztikas līdzekļu avotu (algota darba samaksas, pensijas, ienākumu no privātās uzņēmējdarbības vai lauksaimnieciskās ražošanas).

Patēriņa izdevumu grupā „Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais” nacionālajā līmenī īpašnieka apdzīvotā mājokļa nosacīti aprēķinātā īres maksa netiek iekļauta, bet, salīdzinot datus starp Eiropas Savienības dalībvalstīm, nosacītā īre tiek iekļauta.

Statistiskie reģioni – Rīgas reģions, Pierīgas reģions, Vidzemes reģions, Kurzemes reģions, Zemgales reģions, Latgales reģions. Teritoriālais dalījums pa reģioniem noteikts pēc Administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību klasifikatora, kas apstiprināts ar Ministru kabineta 2010. gada 30. marta noteikumiem Nr. 315.

Plašāka informācija par to, kādas administratīvās teritorijas ietilpst katrā statistiskajā reģionā, ir pieejama CSP mājaslapā www.csb.gov.lv. Dokumenti → Klasifikācijas → Administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību klasifikators.

Teritoriālais iedalījums:

- o Pilsēta – administratīva teritorija, kurai ir piešķirts pilsētas statuss.
- o Lauki – administratīva teritorija, kurai nav piešķirts pilsētas statuss.

Ticamības intervāls – intervāls, kas ar noteiktu ticamību (parasti 95 %) ietver pētāmā populācijas rādītāja īsto jeb patieso vērtību. Salīdzinot novērtējumus, ir svarīgi izmantot ticamības intervālu, lai redzētu statistiski nozīmīgas atšķirības starp dažādām vērtībām.

Piemērs. Ja novērtējums pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem ir 87,28 eiro un ticamības intervāls ir (+/-) 1,74, tad ticamības robežas ir no 85,50 līdz 89,00 eiro, kurās ar 95 % ticamību atrodas īstā vērtība. Publikācijas pielikumā ievietota tabula par mājsaimniecību patēriņa izdevumu kvalitātes rādītājiem, tai skaitā ticamības intervāliem.

Variācijas koeficients – raksturo variācijas relatīvo līmeni. Jo lielāks variācijas koeficients, jo vidējais lielums mazāk būtiski raksturo tipisko parādības stāvokli.

3. IZLASE UN DATU SVĒRŠANA

MBA mērķa populācija ir visas Latvijas privātās mājsaimniecības. Informācija no mājsaimniecībām tiek iegūta katru mēnesi.

Izlase

MBA izlase tiek veidota kā divpakāpju izlase. Primārās izlases vienības (PIV) ir teritorijas. Teritoriju izlase tiek veidota ar stratificētu sistemātisko „pps” izlasi, kur PIV izlasē iekļauj ar varbūtībām, kas ir proporcionālas privāto mājokļu skaitam.

Teritoriju stratifikācija tiek veikta pēc apdzīvotās vietas tipa:

- Rīga;
- republikas nozīmes pilsētas (Daugavpils, Jēkabpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera, Ventspils);
- pārējās pilsētas;
- lauku teritorijas.

Otrās pakāpes izlases vienības ir privātie mājokļi. Mājokļu izlase katrā atlasītajā PIV tiek veidota kā vienkāršā gadījuma izlase.

Izlase ir sadalīta vienmērīgi laikā – apsekojumā tiek atlasīts vienāds skaits mājsaimniecību katrā nedēļā.

Svari

Dizaina svāri tiek koriģēti, izmantojot atbildētības homogenitātes grupu metodi. Atbildētības homogenitātes grupas tiek veidotas pēc apdzīvotās vietas tipa, ATVK (Administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību klasifikators) un apsekojuma nedēļas. Katrai mājsaimniecībai, kas piedalās apsekojumā, tiek piekārtots atbilstošais mājokļa svārs.

Lai iegūtu galīgos svārus, tiek izmantota kalibrācijas metode.

Svāru kalibrācijā kā palīginformācija tiek izmantoti demogrāfiskās statistikas dati par Latvijas privātajās mājsaimniecībās dzīvojošajiem iedzīvotājiem gada sākumā, kā arī statistika par 15–74 gadus vecu personu sociālekonomisko statusu.

Mājsaimniecību svāri tiek kalibrēti pēc:

- 14 vecuma grupām;
- dzimuma;
- apdzīvotās vietas tipa (Rīga, pilsētas un lauku teritorijas);
- dzīvesvietas reģiona (Rīga, Pierīga, Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale);
- ekonomiskās aktivitātes statusa (darba devēji, darba ņēmēji, neapmaksātas personas, kas palīdz citiem, pašnodarbinātie, mājsaimnieces un vecuma pensionāri) – darbaspēka apsekojuma statistika par iedzīvotāju skaitu vidēji pārskata periodā.

Apsekojuma izlase un atbildējošo mājsaimniecību skaits

2016. gadā MBA tika apsekotas 3 263 mājsaimniecības: Rīgā – 968, astoņās lielajās pilsētās¹ – 707, pārējās pilsētās – 599, laukos – 989 mājsaimniecības.

¹ Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera, Ventspils.

4. GALVENĀS PATĒRIŅA IZMAIŅU TENDENCES. KOPSAVILKUMS

Mājsaimniecību sastāvs

Saskaņā ar MBA datiem mājsaimniecības vidējais lielums valstī kopumā 2016. gadā bija 2,33 personas, kas ir mazāk nekā 2015. gadā (2,37).

Gandrīz katrs otrais mājsaimniecības loceklis (47 %) no kopējā mājsaimniecību locekļu skaita 2016. gadā vidēji valstī bija ekonomiski aktīvs, savukārt ekonomiski neaktīvi bija attiecīgi 53 %, no kuriem salīdzinoši lielu daļu veidoja pensionāri (22,9 %), bērni (15,4 %), studenti, skolēni (5,7 %), kā arī bezdarbnieki (5,5 %).

Mājsaimniecību patēriņa izdevumi

Saskaņā ar apsekojuma datiem 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, faktiskajās cenās novērots mājsaimniecību patēriņa izdevumu pieaugums par 5,4 %. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi 2016. gadā vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī bija 333 eiro, kas ir par 17 eiro vairāk nekā 2015. gadā. Lai arī faktiskajās cenās patēriņa izdevumi sasniedza pirmskrīzes perioda izdevumus, tomēr salīdzināmajās cenās pirkstspēja ir samazinājusies par 9 %, jo patēriņa cenas visām precēm un pakalpojumiem pēdējo 8 gadu laikā ir kāpušas straujāk – par 10 %. Tomēr jāņem vērā, ka 2008. gadā sasniegtais mājsaimniecību patēriņa izdevumu līmenis lielā mērā bija balstīts ne vien uz mājsaimniecību pašu ekonomiskajiem resursiem, bet arī banku kredītiem.

Stabils patēriņa izdevumu kāpums pēdējo piecu gadu laikā novērots tikai galvaspilsētā Rīgā. 2016. gadā mājsaimniecības Rīgā tērēja 406 eiro – par 4,7 % jeb 18 eiro vairāk nekā 2015. gadā. Kopumā pilsētās dzīvojošās mājsaimniecības izdevumus palielinājušas par 5,9 % (par 20 eiro), sasniedzot 363 eiro vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī. Patēriņa izdevumi 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, nedaudz palielinājušies arī mājsaimniecībām laukos (par 4,0 % jeb 10 eiro), sasniedzot vidēji 269 eiro uz mājsaimniecības locekli mēnesī.

Mājsaimniecību patēriņa prioritātes un struktūra

Patēriņa izdevumu struktūra ir viens no rādītājiem, kas lielā mērā raksturo iedzīvotāju materiālās labklājības līmeni. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, arī 2016. gadā galvenās patēriņa izdevumu prioritātes palika nemainīgas – pārtika, mājoklis un transports. Latvijā ir salīdzinoši augsts izdevumu īpatsvars, kas nepieciešams pamatvajadzību nodrošināšanai. 2016. gadā vidēji visās mājsaimniecībās tādu pamatvajadzību kā pārtika (26,2 %), mājokļa uzturēšana un komunālie maksājumi (15,3 %), transports (13,9 %), veselības aprūpe (6,6 %), apģērbi un apavi (6,0 %) nodrošināšanai tērēja vairāk nekā divas trešdaļas (68 %) no kopējiem patēriņa izdevumiem, respektīvi, lielākā daļa izdevumu joprojām tiek novirzīta elementāro vajadzību nodrošināšanai.

Izdevumi uzturam, sabiedriskajai ēdināšanai un pārtikas produktu patēriņš

Vidēji valstī 2016. gadā viena ģimenes locekļa uzturam tērēja 87 eiro mēnesī (2015. gadā – 84 eiro). Pārtikas īpatsvars kopējos patēriņa izdevumos 2016. gadā veidoja 26,2 % no kopējā patēriņa izdevumu apjoma (2015. gadā – 26,5 %). Pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem mājsaimniecības 2016. gadā tērēja par 4,1 % vairāk nekā 2015. gadā, ko ietekmēja pārtikas preču cenu kāpums par 1,1 %. Līdz ar to salīdzināmajās cenās izdevumi pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem palielinājās par 3,0 %.

Mājsaimniecības uzturu nodrošina, ne tikai iepērkoties veikalos un tirgos vai saražojot piemājas saimniecībās, bet arī ieturot maltītes sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos – kafējnīcās, ēdnīcās un restorānos, respektīvi, par pārtikas iegādi veikalos un tirgū mājsaimniecības izdod trīs ceturtdaļas (75,7 %) no kopējiem uztura izdevumiem, sabiedriskajai ēdināšanai 14,9 %, bet atlikušos 9,5 % iegūst natūrā – no piemājas saimniecības vai radiem, draugiem.

Ilglietošanas priekšmetu pieejamība mājsaimniecībās

Sadzīves komforta neatņemama sastāvdaļa mūsdienās ir ilglietošanas preces. No sadzīves priekšmetiem gan 2015., gan 2016. gadā mājsaimniecībās visplašāk izmantotie bija ledusskapji (tos lietoja 99 % mājsaimniecību). Savukārt automātisko veļas mašīnu lietoja 88 % mājsaimniecību (2015. gadā – 87 %). Trešā izplatītākā sadzīves ierīce ir putekļu sūcējs. 2016. gadā putekļu sūcēju lietoja 83 % mājsaimniecību. Bez iepriekš minētajiem, plaši izmantoti mājsaimniecībās bija arī tādi ilglietošanas priekšmeti kā mobilie telefoni (98 %) un televizori (96 %).

Mājsaimniecībās 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, iespēja lietot kādu no personīgā transporta līdzekļiem gadu no gada pieaug. 2016. gadā velosipēds un automašīna bija pieejami attiecīgi 46 % un 52 % mājsaimniecību, savukārt motociklu, motorolleru kā pārvietošanās līdzekli izmantoja vien 4 % mājsaimniecību.

5. MĀJSAIMNIECĪBU SASTĀVA IZMAIŅAS

Mājsaimniecība ir sabiedrības pamatvienība, kurā tās locekļi dzīvo vienā mājoklī un kopīgi apvieno un izmanto tās ekonomiskos resursus, vai arī viena persona, kas saimnieko atsevišķi. Mājsaimniecības jēdziens atšķiras no ģimenes jēdziena ar to, ka vienā mājsaimniecībā var apvienot cilvēkus, kuriem nav radniecīgu vai ģimenes saišu.

MBA mērķis nav mājsaimniecību demogrāfiskā sastāva analīze, taču šis apsekojums sniedz pietiekamu informāciju garā laika rindā par mājsaimniecību sastāva, lieluma, sociālekonomiskā statusa u.tml. izmaiņu tendencēm. Mājsaimniecības lielums un tās sastāvs ir viens no faktoriem, kas nosaka mājsaimniecības patēriņa izdevumu līmeni un struktūru.

Apsekoto mājsaimniecību¹ vidējais lielums ir samazinājies

Saskaņā ar MBA datiem mājsaimniecības vidējais lielums valstī kopumā 2016. gadā bija 2,33 personas, un tas ir samazinājies (2015. gadā 2,37). Tajā pašā laikā, apskatot mājsaimniecības pēc demogrāfiskā tipa, 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, vidējais mājsaimniecības lielums nedaudz palielinājās mājsaimniecībās, kurās ir bērni.

Pilsētās mājsaimniecības vidējais lielums vienmēr ir mazāks nekā laukos. Vidēji vienā mājsaimniecībā laukos 2016. gadā dzīvoja 2,63 personas, savukārt pilsētās 2,20 personas.

5.1. Mājsaimniecības vidējais lielums

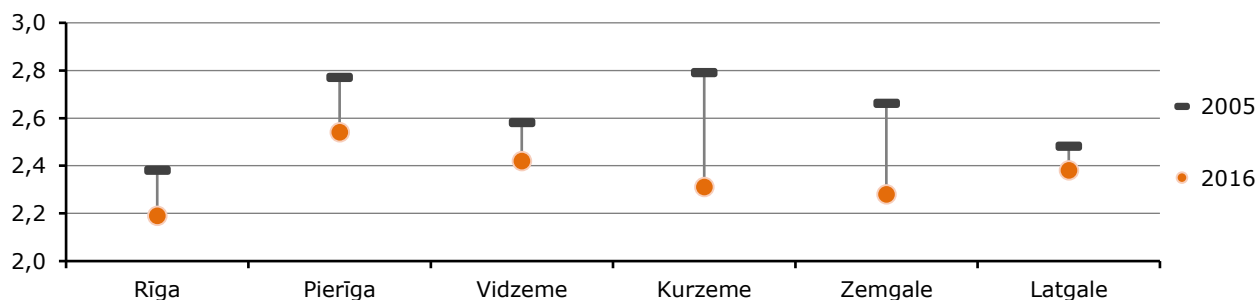
(vidēji uz vienu mājsaimniecību)

	Personu skaits mājsaimniecībā	
	2015	2016
Visas mājsaimniecības	2,37	2,33
Pilsētas	2,25	2,20
no tām Rīga	2,28	2,19
Lauki	2,65	2,63
Dažādu demogrāfisko tipu mājsaimniecības		
Viens pieaugušais ar bērniem	2,36	2,34
Pāris ar bērniem	3,57	3,59
Pārējās mājsaimniecības ar bērniem	4,70	4,74
Pārējās mājsaimniecības bez bērniem	2,88	2,78

📖 CSP aprēķins.

2016. gadā lielākās mājsaimniecības Latvijas statistiskajos reģionos bija Vidzemē un Pierīgā, savukārt vismazākās mājsaimniecības bija Rīgā un Zemgalē. Pēdējo 11 gadu laikā vidējais mājsaimniecību lielums visvairāk samazinājies Kurzemē, Zemgalē un Pierīgā.

5.2. Mājsaimniecību vidējā lieluma izmaiņas statistiskajos reģionos²

📖 CSP aprēķins.

¹ Saskaņā ar Iedzīvotāju statistikas daļas datiem, vidējais mājsaimniecības lielums gan 2015. gan 2016. gadā bija 2,44 personas.

² Saskaņā ar Iedzīvotāju statistikas daļas datiem, vidējais mājsaimniecības lielums reģionos 2016. gadā bija šāds: Rīgas – 2,29 personas, Pierīgas 2,69 personas, Vidzemes 2,63 personas, Kurzemes 2,43 personas, Zemgales 2,57 personas, Latgales 2,30 personas.

Vidēji valstī gandrīz katrs otrais (47 %) mājsaimniecības loceklis ir ekonomiski aktīvs

Mājsaimniecību materiālā labklājība lielā mērā ir atkarīga no mājsaimniecības sastāva un ekonomiskās aktivitātes līmeņa – strādājošo un apgādībā esošo personu samēra mājsaimniecībā. Augsts nodarbināto mājsaimniecības locekļu īpatsvars nodrošina gan lielāku ienākumu, gan labklājības līmeni. Savukārt augsts apgādībā esošu personu skaits var radīt grūtības nodrošināt visu mājsaimniecības locekļu vajadzību un vēlmju apmierināšanu. Gandrīz katrs otrais mājsaimniecības loceklis (47 %) no kopējā mājsaimniecību locekļu skaita 2016. gadā vidēji valstī bija ekonomiski aktīvs¹, savukārt ekonomiski neaktīvi bija attiecīgi 53 %, no kuriem salīdzinoši lielu daļu veidoja – pensionāri (22,9 %), bērni (15,4 %), studenti, skolēni (5,7 %), kā arī bezdarbnieki (5,5 %).

Mājsaimniecības locekļu sociālekonomisko aktivitāšu izmaiņas pēdējo divu gadu laikā ir vērtējamas pozitīvi. 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, palielinājies gan algotu darbu strādājošo, gan pašnodarbināto īpatsvars. Studentu un skolēnu īpatsvars pilsētās samazinājies par 0,3, tajā pašā laikā laukos tas ir palielinājies par 0,6 procentpunktiem. Nestrādājošo un bez darba esošo īpatsvars kopējā mājsaimniecības locekļu kopskaitā laukos 2016. gadā ir pieaudzis par 0,4 procentpunktiem, savukārt pilsētās samazinājies par 0,5. Respektīvi, laukos joprojām nav izjūtami ekonomiskās izaugsmes augļi.

5.3. Mājsaimniecības locekļu sadalījums pēc sociālekonomiskā statusa, %

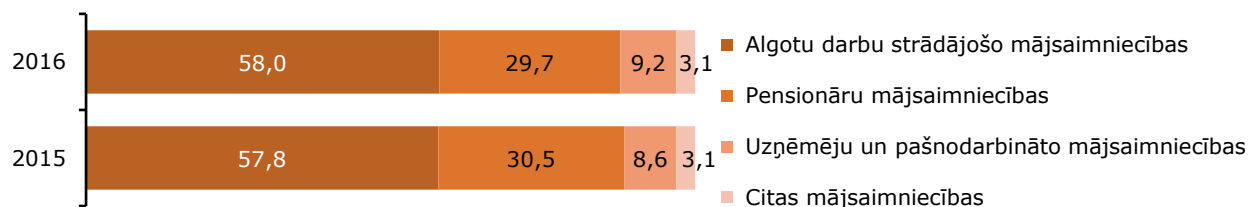
	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Visi mājsaimniecības locekļi	100	100	100	100	100	100
algots darbinieks, t.sk. darbinieki bērna kopšanas atvaļinājumā	41,1	41,3	43,7	44,2	35,8	34,9
darba devējs, zemnieks ar algotu darba spēku	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	2,2
pašnodarbinātie, amatnieki, zemnieki ²	3,8	4,0	2,5	2,8	6,4	6,6
vecuma pensionāri, invalīdi	22,7	22,9	23,1	23,1	21,8	22,3
studenti, skolēni (15 gadi un vecāki)	5,7	5,7	5,6	5,3	6,1	6,7
mājsaimnieces/-ki	3,6	3,1	3,0	2,8	4,8	3,9
nestrādājošie, bezdarbnieki	5,7	5,5	4,9	4,4	7,3	7,7
bērni (jaunāki par 15 gadiem)	15,1	15,4	15,0	15,3	15,3	15,6
citas nenodarbinātas personas, t.sk. ilgstoši darbnespējīgas personas	0,3	0,2	0,2	0,2	0,6	0,2

CSP aprēķins.

58 % mājsaimniecību galvenais pelnītājs ir algoto darbu strādājošais

Mājsaimniecības sociālo statusu pieņemts noteikt pēc mājsaimniecības galvenā pelnītāja pamatienākuma avota – algota darba, uzņēmējdarbības vai arī pensijas. MBA dati par mājsaimniecībām sadalījumā pēc galvenā pelnītāja sociālekonomiskā statusa, liecina, ka vislielāko īpatsvaru mājsaimniecību kopskaitā veido algotu darbu strādājošo mājsaimniecības (2016. gadā – 58 %) un pensionāru mājsaimniecības (attiecīgi – 29,7 %). 2016. gadā par 0,6 procentpunktiem palielinājies uzņēmēju un pašnodarbināto kā galvenā pelnītāja mājsaimniecību īpatsvars, savukārt pensionāru kā galvenā pelnītāja mājsaimniecību īpatsvars samazinājies par 0,8 procentpunktiem.

5.4. Mājsaimniecību sadalījums pēc galvenā pelnītāja sociālekonomiskā statusa, %

CSP aprēķins.

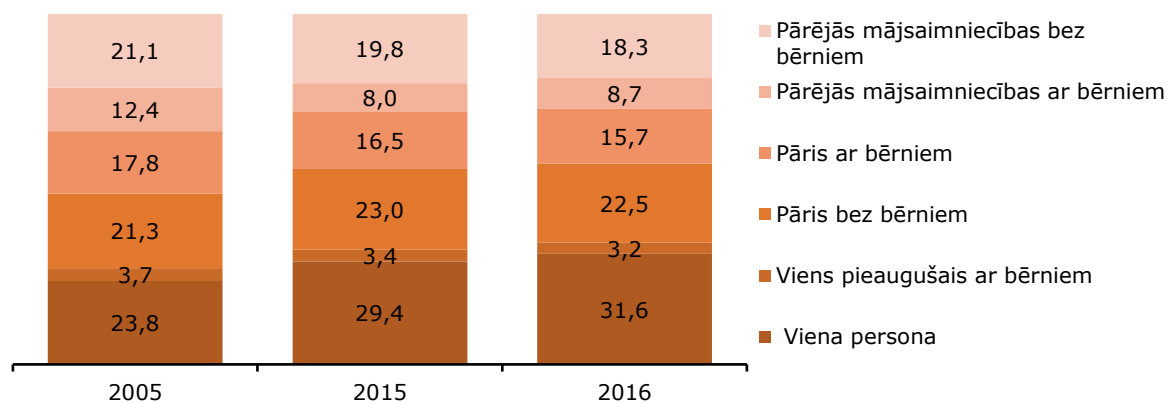
¹ Saskaņā ar Darbaspēka apsekojuma datiem 2016. gadā nodarbināti bija 61,6 % jeb 893,3 tūkstoši iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Darbaspēka apsekojumā atšķirībā no Mājsaimniecību budžetu apsekojuma tiek aptaujāti iedzīvotāji tikai vecumā no 15 līdz 74 gadiem un pie ekonomiski aktīvajiem tiek ieskaitīti arī bezdarbnieki, kuri aktīvi meklē darbu.

² Ieskaitot nodarbinātos ģimenes biznesā (neapmaksāta persona, kas palīdz citam ģimenes loceklim viņa uzņēmumā vai profesionālā praksē, piemējas vai zemnieku saimniecībā).

Sarūk mājsaimniecību īpatsvars, kurās ir bērni

Nozīmīgs rādītājs, analizējot mājsaimniecību sastāvu, ir ne tikai tas, pie kādas sociālekonomiskās grupas tā pieder, bet arī tas, cik mājsaimniecībā ir pieaugušo un cik bērnu. 2016. gadā to mājsaimniecību īpatsvars, kurās ir bērni, mājsaimniecību kopējā skaitā veidoja 27,6 % (2015. gadā – 27,9 %).

5.5. Mājsaimniecību sadalījums demogrāfiskajās grupās, %

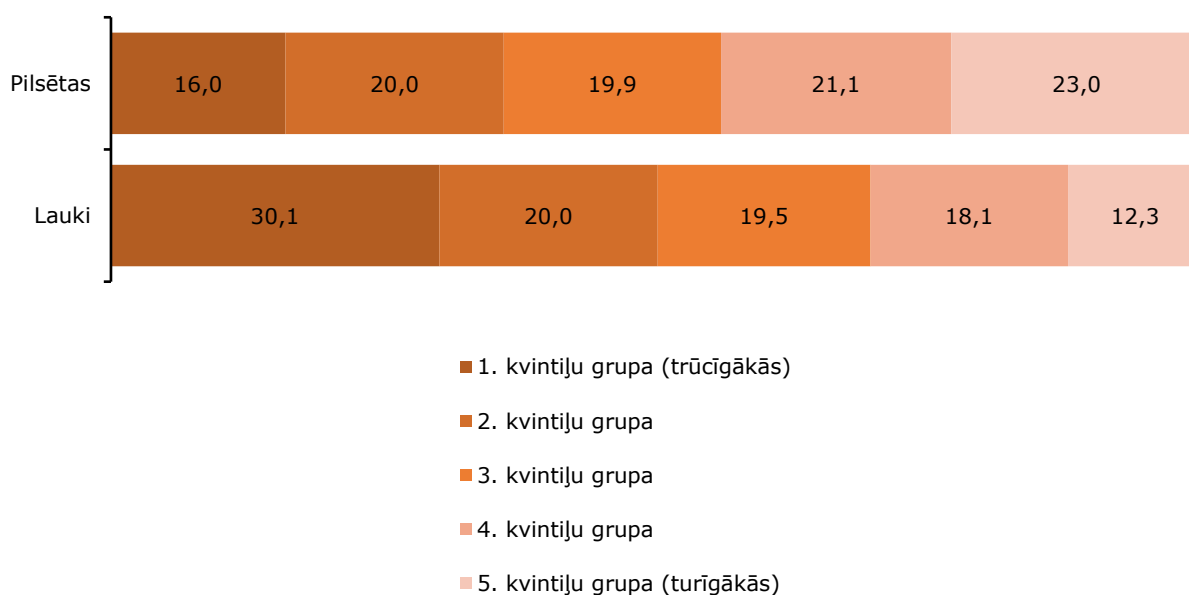
CSA aprēķins.

Zemāka ienākumu līmeņa mājsaimniecības pārsvarā dzīvo laukos

Mājsaimniecību ekonomisko situāciju raksturo sadalījums kvintīļu grupās, tādēļ MBA dati tiek analizēti, salīdzinot mājsaimniecības dažādās ienākumu kvintīļu grupās, īpašu uzmanību pievēršot pirmās (trūcīgākās) un piektās (turīgākās) kvintīļu grupas salīdzinājumam.

2016. gada MBA dati liecina, ka laukos katra otrā (50 %) un pilsētās katra trešā mājsaimniecība (36 %) pieder pie pirmās vai otrās kvintīļu grupas, t.i., mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem. Savukārt piektās kvintīļu grupas mājsaimniecības (turīgākās) biežāk sastopamas pilsētās (23 %) nekā laukos (12 %), kas liecina par ekonomiskās nevienlīdzības dažādiem aspektiem laukos un pilsētās.

5.6. Mājsaimniecību sadalījums kvintīļu grupās laukos un pilsētās 2016. gadā, %

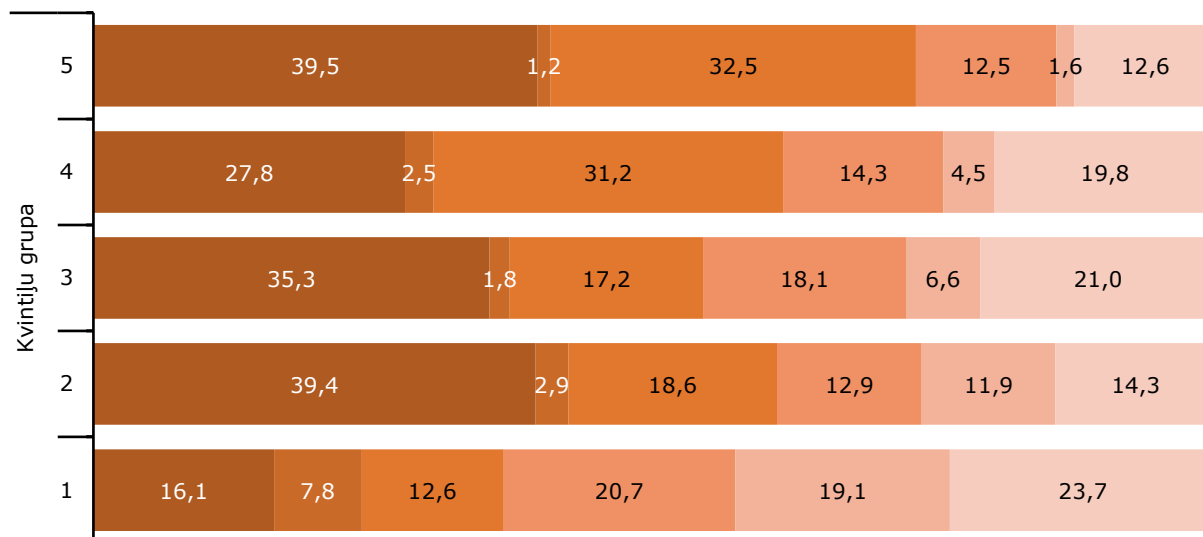

CSA aprēķins.

Mājsaimniecības ar bērniem pārsvarā pieder zemākām kvintīļu grupām

2016. gadā gandrīz katra otrā mājsaimniecība, kurā ir bērni (47,6 %), pēc ienākumu līmeņa uz vienu mājsaimniecības locekli ierindojās pirmajā kvintīļu grupā (trūcīgākās), savukārt piektajā kvintīļu grupā šādu mājsaimniecību īpatsvars bija trīs reizes mazāks (15,3 %). Pirmajā kvintīļu grupā atšķirībā no pārējām kvintīļu grupām ir samērā proporcionāli pārstāvēti visi mājsaimniecību demogrāfiskie tipi.

5.7. Mājsaimniecību īpatsvars atkarībā no demogrāfiskā tipa sadalījumā pa kvintīļu grupām 2016. gadā, %

- viena persona
- viens pieaugušais ar bērniem
- pāris bez bērniem
- pāris ar bērniem
- pārējās mājsaimniecības ar bērniem
- pārējās mājsaimniecības bez bērniem

CSA aprēķins.

6. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU IZMAIŅAS

Patēriņa izdevumi atspoguļo mājsaimniecībām pieejamo ekonomisko resursu izmantošanu un raksturo dažādus iedzīvotāju materiālās labklājības aspektus. Saskaņā ar starptautiski salīdzināmu metodoloģiju patēriņa izdevumos neiekļauj maksājumus par piešķirto bankas kredītu (ieskaitot hipotekāro), investīcijas (piemēram, mājokļa iegāde, kapitālais remonts), izdevumus privātajai uzņēmējdarbībai un ieguldījumus dažādos finanšu aktīvos vai vērtslietās u.tml. Patēriņa izdevumu koncepts atspoguļo regulārus mājsaimniecības patēriņa izdevumus, ieskaitot ilglietošanas patēriņa preču iegādi. Zināmu daļu patēriņa izdevumu sastāvā veido izdevumi natūrā jeb produkti un preces, kas nav iegādātas par naudu. Patēriņa izdevumu resurss var būt naudas uzkrājumi (pērkot ilglietojamās preces), kā arī patēriņa kredīts. Sakarā ar mājsaimniecības locekļu emigrāciju uz ārvalstīm darba meklējumos, patēriņa izdevumi var tikt atbalstīti no līdzekļiem, kurus regulāri (nevis vienreizējas materiālās palīdzības veidā) atsūtījuši emigrējušie mājsaimniecības locekļi vai tuvinieki.

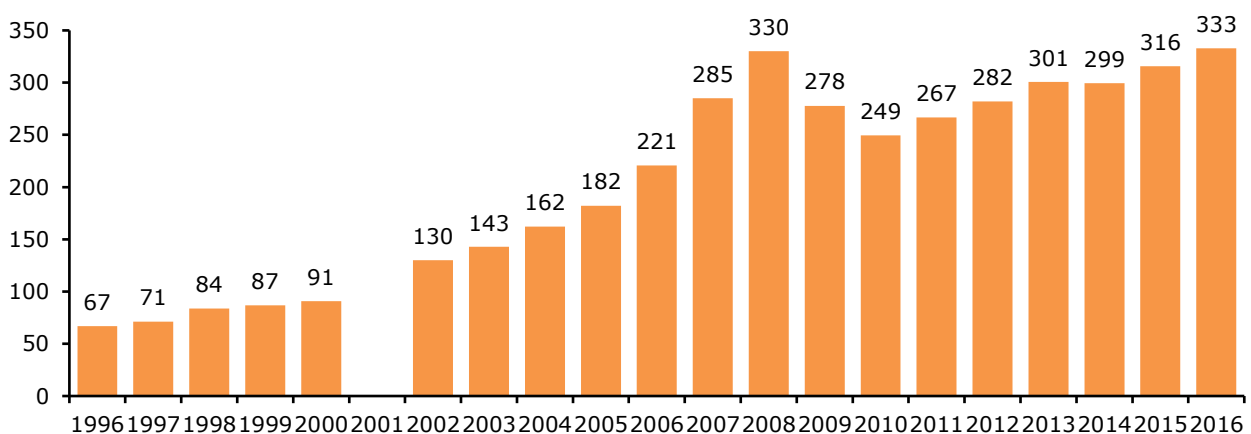
2016. gadā mājsaimniecību pirktspēja vēl nav atjaunojusies 2008. gada līmeni

Saskaņā ar apsekojuma datiem 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, faktiskajās cenās novērots mājsaimniecību patēriņa izdevumu pieaugums par 5,4 %. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi 2016. gadā vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī bija 333 eiro, kas ir par 17 eiro vairāk nekā 2015. gadā. Lai arī faktiskajās cenās patēriņa izdevumi sasniedza pirmskrīzes perioda izdevumus, tomēr salīdzināmajās cenās pirktspēja ir samazinājusies par 9 %, jo patēriņa cenas visām precēm un pakalpojumiem pēdējo 8 gadu laikā ir kāpušas straujāk – par 10 %. Tomēr jāņem vērā, ka 2008. gadā sasniegtais mājsaimniecību patēriņa izdevumu līmenis bija lielā mērā balstīts ne vien uz mājsaimniecību pašu ekonomiskajiem resursiem, bet arī banku kredītiem. -

Patēriņa izdevumu kāpumu veicināja mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu pieaugums: 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, neto darba samaksa pieauga par 4,7 %, nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars palielinājās par 0,8 procentpunktiem. Tomēr jāatzīst, ka tēriņu pieaugums ir visai lēns, kas liecina par zināmu mājsaimniecību piesardzību savu tēriņu realizācijā, domājot par uzkrājumiem nākotnes izaicinājumiem. Pēc Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (FKTK) datiem¹ 2016. gada beigās rezidentu mājsaimniecību noguldījumi Latvijas bankās bija par 9,8 % jeb 481 miljoni eiro lielāki nekā gadu iepriekš. Mājsaimniecību kopējos uzkrājumos ietilpst noguldījumi Latvijas komercbankās (61 %), ieguldītie līdzekļi pensiju sistēmas 2. un 3. līmenī (privātajos pensiju fondos pavisam 33 %) un finanšu instrumenti (6 %).

6.1. Patēriņa izdevumu dinamika un izmaiņas faktiskajās cenās

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

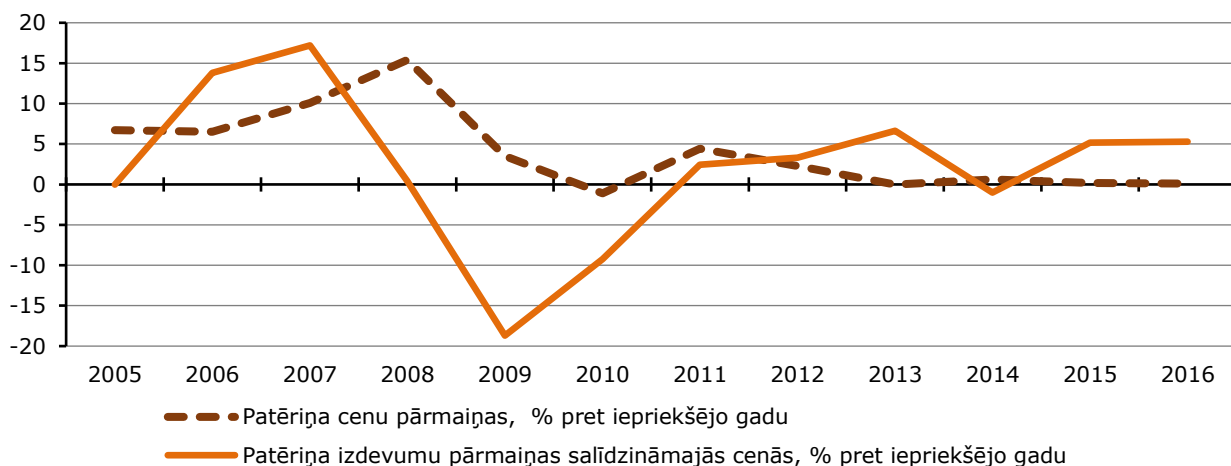

CSP aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG02).

¹ FKTK: Mājsaimniecību ilgtspēja nostiprinās – uzkrājumi auguši par 1 mljrd. eiro. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/2017/6402-majsaimniecibu-ilgtspeja-nostiprinās-uzkrājumi-augusi-par-1-mljrd-eiro.html>

To, kādas būtu bijušas patēriņa izdevumu apjoma izmaiņas, ja cenas paliktu nemainīgas, raksturo patēriņa izdevumu izmaiņas salīdzināmajās cenās. Salīdzināmajās cenās, ņemot vērā patēriņa cenu pieaugumu par 0,1 %, 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, patēriņa izdevumi palielinājušies par 5,3 %.

6.2. Patēriņa cenu pārmaiņas un patēriņa izdevumu pārmaiņas salīdzināmajās cenās, %

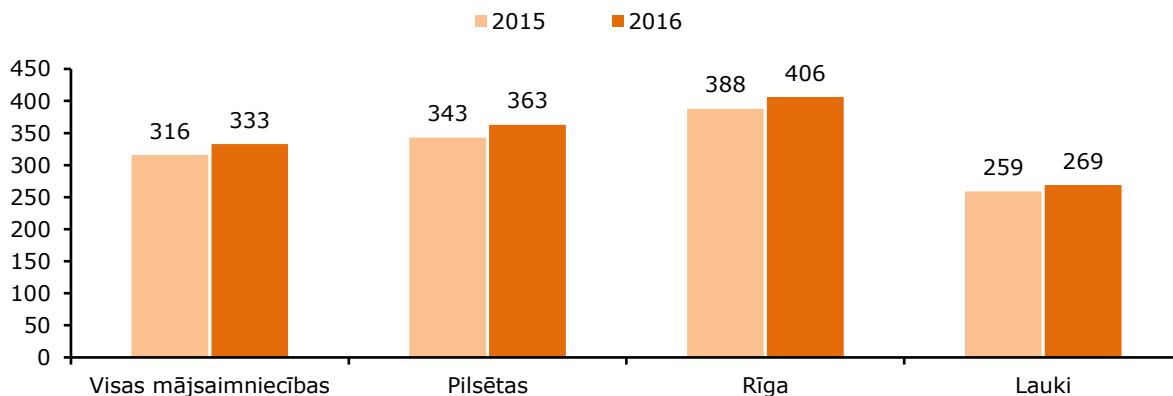

CSP aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: PCG02 un MBG02).

Stabils patēriņa izdevumu kāpums pēdējo piecu gadu laikā novērots tikai galvaspilsētā Rīgā. 2016. gadā mājsaimniecības Rīgā tērēja 406 eiro – par 4,7 % jeb 18 eiro vairāk nekā 2015. gadā. Kopumā pilsētās dzīvojošās mājsaimniecības izdevumus palielinājušas par 5,9 % (par 20 eiro), sasniedzot 363 eiro vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī. Patēriņa izdevumi 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, nedaudz palielinājušies arī mājsaimniecībām laukos (par 4,0 % jeb 10 eiro), sasniedzot vidēji 269 eiro uz mājsaimniecības locekli mēnesī.

6.3. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi pilsētās un laukos 2015. un 2016. gadā

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

CSP aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG02).

Izdevumi natūrā nesarūk, bet palielinās

MBA respondentiem tiek lūgts reģistrēt ne tikai patēriņa izdevumus naudā (pirkumi, apmaksātie pakalpojumi), bet arī natūrā. Patēriņa izdevumi natūrā ir pašu saražotās produkcijas patēriņš un citas patēriņa preces, kas pašu sagādātas (ogojot, sējot, makšķerējot u.tml.) vai saņemtas bez maksas. 2016. gadā vidēji Latvijā izdevumi natūrā, rēķinot uz vienu mājsaimniecības locekli, bija 13 eiro mēnesī, bet lauku mājsaimniecībās – 21 eiro. Izdevumi natūrā lauku mājsaimniecībās bija 2,4 reizes lielāki nekā pilsētu mājsaimniecībās. Izdevumi natūrā 2016. gadā veidoja nelielu daļu no kopējā patēriņa izdevumu apjoma (vidēji valstī 3,8 %), tomēr laukos tie sasniedza 7,7 % no kopējiem patēriņa izdevumiem.

6.4. Patēriņa izdevumi naudā un natūrā pilsētās un laukos

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Visas mājsaimniecības			Pilsētas			Lauki		
	pavisam	naudā	natūrā	pavisam	naudā	natūrā	pavisam	naudā	natūrā
2015	315,78	303,78	12,00	342,74	334,43	8,30	259,06	239,29	19,77
2016	332,93	320,38	12,55	362,96	354,32	8,64	269,41	248,60	20,82

☞ CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG02 un MBG03).

Izdevumos natūrā dominēja pārtikas preces, kuras sasniedza 77,3 % no šo izdevumu kopsummas. Tiem sekoja izdevumi mājoklim (14,5 %), kas ietver pašvaldību palīdzību mājokļa izdevumu segšanai, kā arī pašu sagādāto kurināmo (malku).

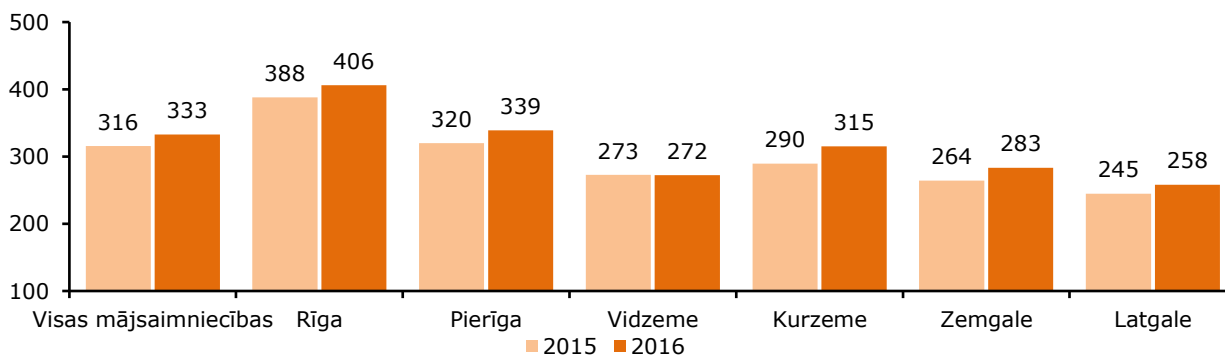
Kurzemes un Zemgales reģionos patēriņš pieauga straujāk

Būtiskas atšķirības mājsaimniecību labklājībā vērojamas arī statistiskajos reģionos. Proti, Rīgā 2016. gadā vidēji mēnesī uz vienu mājsaimniecības locekli tērēja 406 eiro un Pierīgā – 339 eiro. Pārējos reģionos patēriņa izdevumi bija zem vidējā patēriņa izdevumu līmeņa valstī.

2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, visstraujāk patēriņš pieauga Kurzemes un Zemgales reģionos – attiecīgi par 8,8 % un 7,3 %. Savukārt Vidzemē patēriņa līmenis nomināli nedaudz samazinājās (par 0,1 %), kas ir statistiskās kļūdas intervālā. Viszemākais patēriņa līmenis starp reģioniem 2016. gadā saglabājās Latgalē – 258 eiro vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī.

6.5. Patēriņa izdevumu izmaiņas statistiskajos reģionos 2015. un 2016. gadā

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

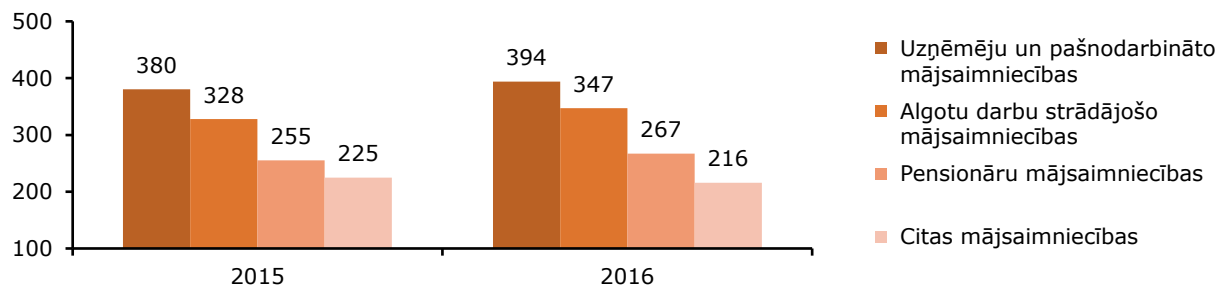
☞ CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG07).

Izdevumi straujāk pieauga algotu darbu strādājošo mājsaimniecībās

Patēriņa izdevumu līmenis mājsaimniecībā atšķiras atkarībā no mājsaimniecību galvenā pelnītāja piederības noteiktai sociālekonomiskajai grupai. Mājsaimniecību izdevumi 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, straujāk auguši mājsaimniecībās, kurās to galvenais pelnītājs bija algotu darbu strādājošs – par 5,8 %. Savukārt uzņēmēju un pašnodarbināto mājsaimniecībās izdevumi pieauga vismazāk – par 3,6 %. Tajā pašā laikā vislielākie patēriņa izdevumi joprojām bija uzņēmēju un pašnodarbināto mājsaimniecībās (394 eiro vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī) un algoto darbu strādājošo mājsaimniecībās (347 eiro). Savukārt pensionāru un citu mājsaimniecību grupai piederošajās mājsaimniecībās patēriņa izdevumi 2016. gadā bija vieni no zemākajiem (attiecīgi 267 eiro un 216 eiro uz mājsaimniecības locekli mēnesī).

6.6. Patēriņa izdevumu izmaiņas sociālekonomiskajās grupās 2015. un 2016. gadā

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG06).

Pensionāru materiālais nodrošinājums 2016. gadā joprojām bija relatīvi stabils – patēriņa izdevumu attiecība pret visu mājsaimniecību vidējiem izdevumiem bija 80 % (2015. gadā – 81 %).

Personām, kuras dzīvo vienas un pārim bez bērniem – izdevumi vislielākie

Visaugstākais nominālais patēriņa izdevumu līmenis, rēķinot uz vienu mājsaimniecības locekli, 2016. gadā bija vienas personas mājsaimniecībām un pārim bez bērniem, uz katru personu sasniedzot attiecīgi 456 eiro un 405 eiro. Vislielākais pieaugums novērots mājsaimniecībās, kurās persona dzīvo viena (par 15 %), kā arī mājsaimniecībās, kurās viens pieaugušais dzīvo ar bērniem (par 16 %). Savukārt mājsaimniecībās, kurās dzīvo pāris ar bērniem patēriņa izdevumi 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, nedaudz sarukuši – par 1,7 %.

Daudz lielākas atšķirības mājsaimniecību patēriņā ir vērojamas, ja salīdzina to demogrāfisko sastāvu. Kā zināms, mājsaimniecībai, ko veido divas personas, nav nepieciešams divas reizes vairāk patēriņa resursu kā atsevišķi dzīvojošai personai, kurai vienai jāsedz visi ar mājokļa un mājsaimniecības uzturēšanu saistītie izdevumi. Tāpat atšķirības patēriņa vajadzībās un to apjomā nosaka arī pieaugušo un bērnu skaits mājsaimniecībā. Tāpēc dažāda sastāva mājsaimniecību salīdzināšanai ir lietderīgi izmantot ekvivalences skalas¹, kā rezultātā datus ir iespējams pārrēķināt uz vienu ekvivalento patērētāju, kas izlīdzina atšķirības mājsaimniecību sastāvā.

Rēķinot uz vienu ekvivalento patērētāju mēnesī, vispietiecīgākie ir vienas personas (65 gadi un vairāk) mājsaimniecību izdevumi (343 eiro vidēji mēnesī). Savukārt lielākie ekvivalentie patēriņa izdevumi arī 2016. gadā bija mājsaimniecībās, kurās dzīvo pāris ar bērniem (552 eiro vidēji uz vienu ekvivalento patērētāju mēnesī), un pāris bez bērniem (540 eiro vidēji uz vienu ekvivalento patērētāju mēnesī).

6.7. Patēriņa izdevumi dažāda demogrāfiskā sastāva² mājsaimniecībās

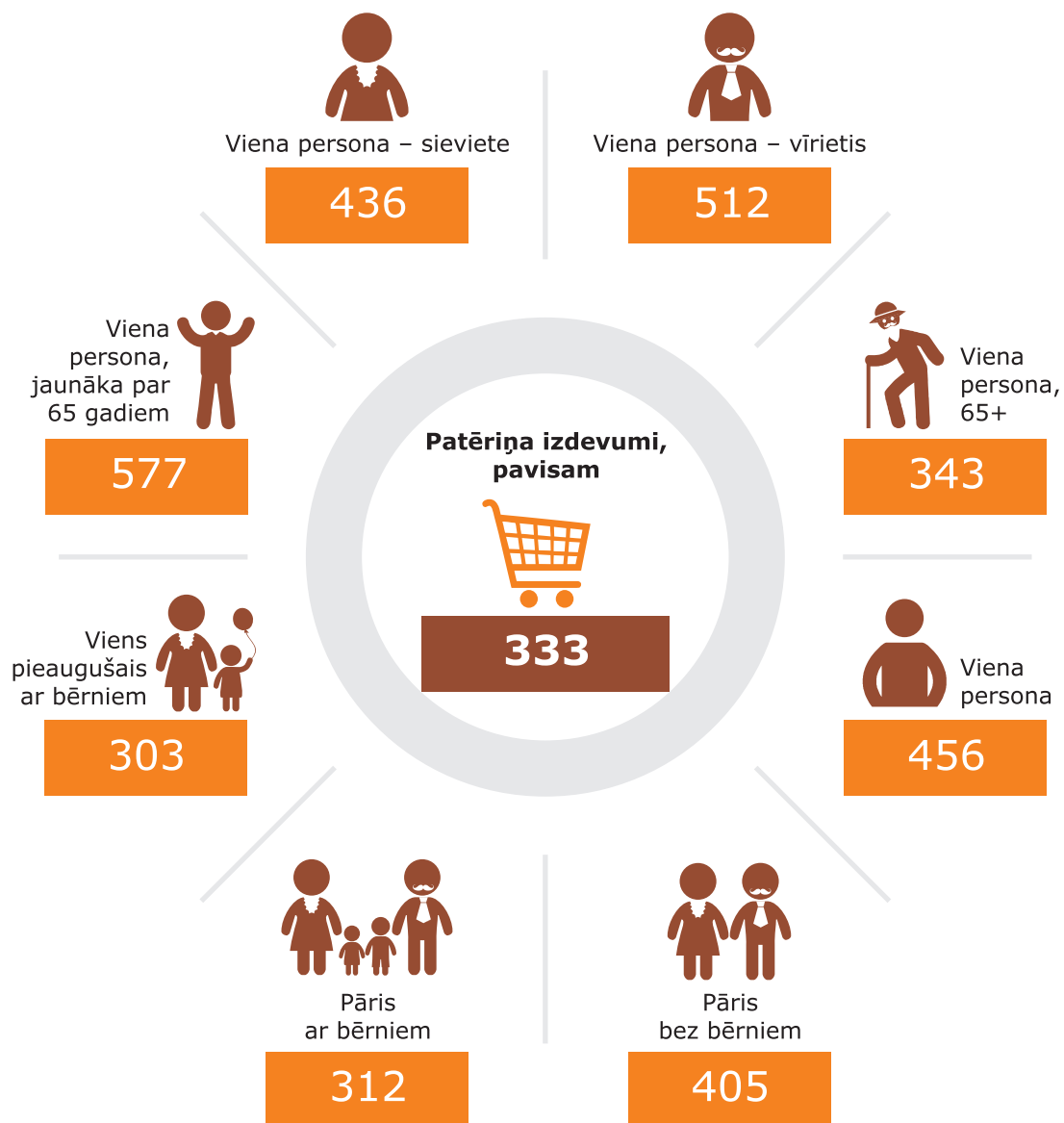
(vidēji mēnesī, EUR)

	Uz vienu mājsaimniecības locekli			Uz vienu ekvivalento patērētāju	
	2015	2016	2016. g. pret 2015. g., %	2015	2016
Mājsaimniecības tips:					
viena persona	395,50	455,87	115,3	395,50	455,87
tajā skaitā viena persona 65+	335,76	343,19	102,2	335,76	343,19
viens pieaugušais ar bērniem	261,03	302,98	116,1	412,86	476,19
pāris bez bērniem	385,54	404,84	105,0	514,05	539,80
pāris ar bērniem	317,92	312,39	98,3	562,00	551,61
pārējās mājsaimniecības ar bērniem	217,85	231,75	106,4	388,70	415,60
pārējās mājsaimniecības bez bērniem	288,79	302,63	104,8	428,88	444,99

CSP aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG08).

¹ Šk. sadaļu „Publikācijā izmantotie termini” – Ekvivalentais (pieaugušais) patērētājs 7. lpp.² Šajā tabulā mājsaimniecību tipu sadalījums, kur apgādībā esošie bērni ir personas, jaunākas par 18 gadiem.

Mājsaimniecību patēriņa izdevumi pēc mājsaimniecības tipa 2016. gadā vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, eiro

Datu avots: Mājsaimniecību budžetu apsekojums.

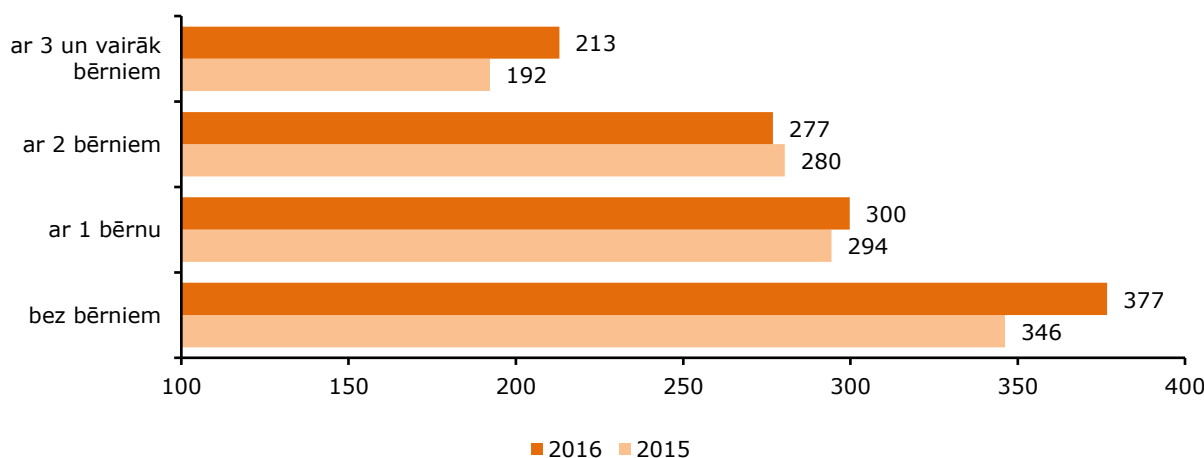
Zemākais patēriņa izdevumu līmenis ir daudz bērnu ģimenēs

Patēriņa izdevumu līmeni būtiski ietekmē apgādībā esošo personu, kā arī bērnu skaits mājsaimniecībā. Patēriņa izdevumu līmenis mājsaimniecībā, rēķinot uz vienu mājsaimniecības locekli, samazinās ar katru nākamo bērnu. Zemākais patēriņa izdevumu līmenis ir daudz bērnu ģimenēs.

Lielākie patēriņa izdevumi vidēji uz mājsaimniecības locekli bija mājsaimniecībās, kurās nav apgādībā esošu bērnu. To patēriņa izdevumi 2016. gadā bija 377 eiro mēnesī. Mājsaimniecības ar 1 bērnu tērēja vidēji 300 eiro uz vienu mājsaimniecības locekli, savukārt ar 2 bērniem – 277 eiro. Mājsaimniecībās ar trīs un vairāk bērniem patēriņa izdevumi bija 213 eiro vidēji uz mājsaimniecības locekli mēnesī un veidoja vien 64 % no vidējā patēriņa izdevumu līmeņa valstī. Savukārt mājsaimniecību bez apgādībā esošiem bērniem izdevumi bija 13 % virs vidējā patēriņa līmeņa valstī.

6.8. Patēriņa izdevumi atkarībā no bērnu skaita mājsaimniecībā

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, eiro)

CSP aprēķins un CSP datubāzes mājaslapā (tabulas numurs: MBG10).

Atšķirības patēriņa izdevumu jomā starp dažādām mājsaimniecību grupām vispilnīgāk izpaužas, sagrupējot tās atkarībā no ienākumu līmeņa piecās kvintīļu grupās. Zemākajā (pirmajā) kvintīļu grupā ir pārstāvēti 20 % trūcīgāko mājsaimniecību, bet augstākajā (piektajā) – 20 % turīgāko. Neskatoties uz to, ka ir pamats domāt, ka mājsaimniecības ar augstiem ienākumiem MBA piedalās nelabprāt, apsekojuma dati tomēr ļauj spriest par sabiedrības noslāņošanas.

2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, mājsaimniecību izdevumi palielinājušies visās kvintīļu grupās, bet no tām visstraujāk pirmās, otrās un piektās kvintīļu grupas izdevumi (attiecīgi par 9,5 %, 8,1 % un 7,3 %). Turpretī trešās kvintīļu grupas izdevumi ir auguši vismazāk, jo to pārsvarā pārstāv pensionāri. Turklāt pirmās, otrās un trešās kvintīļu grupas mājsaimniecību izdevumi nerasniedza pat vidējo līmeni valstī 2016. gadā (333 eiro).

6.9. Patēriņa izdevumi kvintīļu grupās

(vidēji mēnesī, EUR)

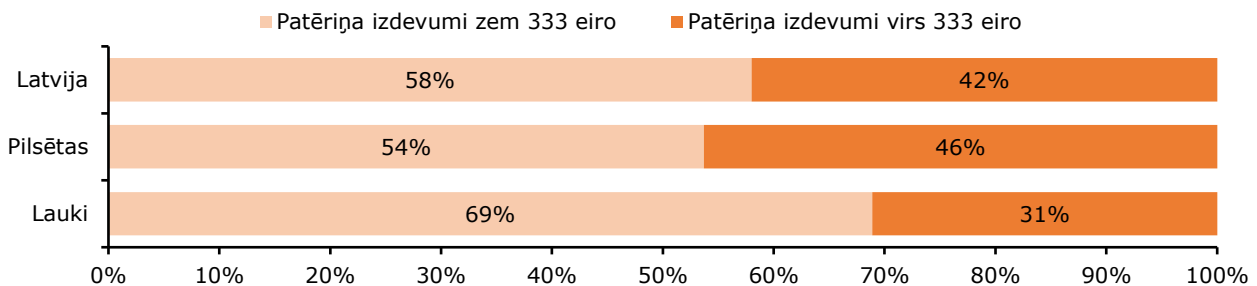
	Uz vienu mājsaimniecības locekli			Uz vienu ekvivalento patērētāju	
	2015	2016	2016. g. pret 2015. g., %	2015	2016
1. kvintīļu grupa (zemākā)	168,26	184,24	109,5	268,99	294,18
2. kvintīļu grupa	243,27	263,02	108,1	352,86	382,63
3. kvintīļu grupa	295,57	301,38	102,0	418,03	431,49
4. kvintīļu grupa	380,80	400,30	105,1	547,26	567,56
5. kvintīļu grupa (augstākā)	559,41	600,13	107,3	778,81	810,99

CSP aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG14).

58 % mājsaimniecību izdevumi bija zem vidējā rādītāja valstī – 333 eiro

Mājsaimniecību sadalījums pēc patēriņa izdevumiem vidēji mēnesī uz ģimenes locekli liecina, ka 2016. gadā katrā otrajā mājsaimniecībā (58 %) patēriņa izdevumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī bija zem vidējā rādītāja valstī jeb 333 eiro, pārējās mājsaimniecībās (42 %) izdevumi bija augstāki nekā vidēji valstī (2015. gadā 45 % virs gada vidējā rādītāja – 316 eiro).

6.10. Mājsaimniecību īpatsvars pēc patēriņa izdevumu līmeņa vidēji valstī uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī 2016. gadā, %

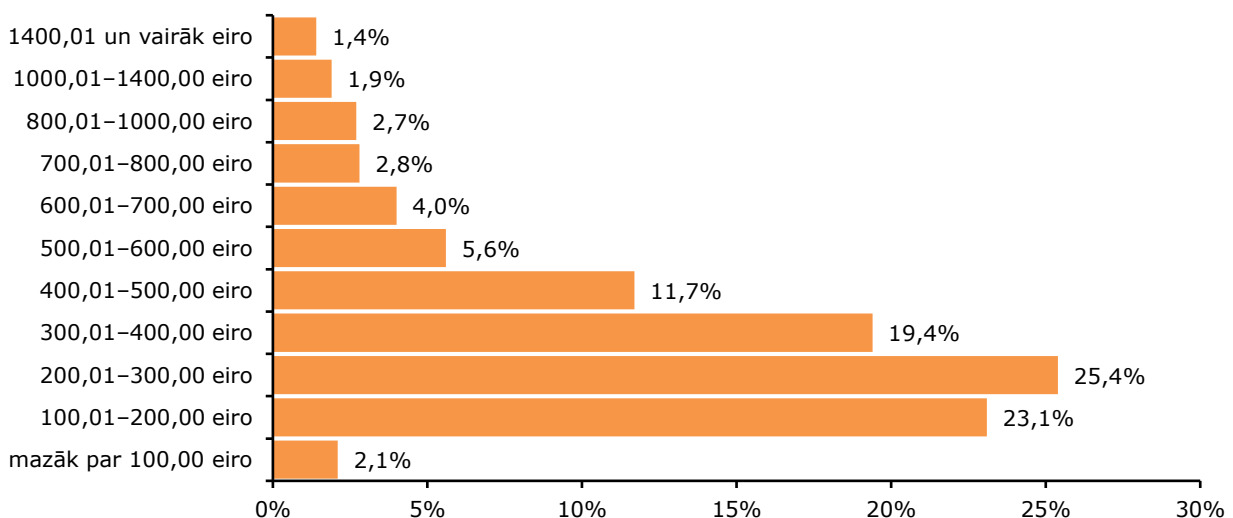

CSP aprēķins.

Pilsētās patēriņa izdevumi virs vidējā izdevumu līmeņa valstī (333 eiro) vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī 2016. gadā bija 46 % mājsaimniecību (2015. gadā attiecīgi 42 % virs 316 eiro), bet laukos salīdzinoši mazāk – 31 % (2015. gadā attiecīgi 34 % virs 316 eiro). Savukārt izdevumi zem vidējā līmeņa valstī, gan 2016. gadā, gan 2015. gadā bija katrā otrajā pilsētā dzīvojošajai mājsaimniecībai (attiecīgi 55 % un 54 %), turpretī no laukos dzīvojošajām – divām trešdaļām (69 %) mājsaimniecību (2015. gadā – 66 %).

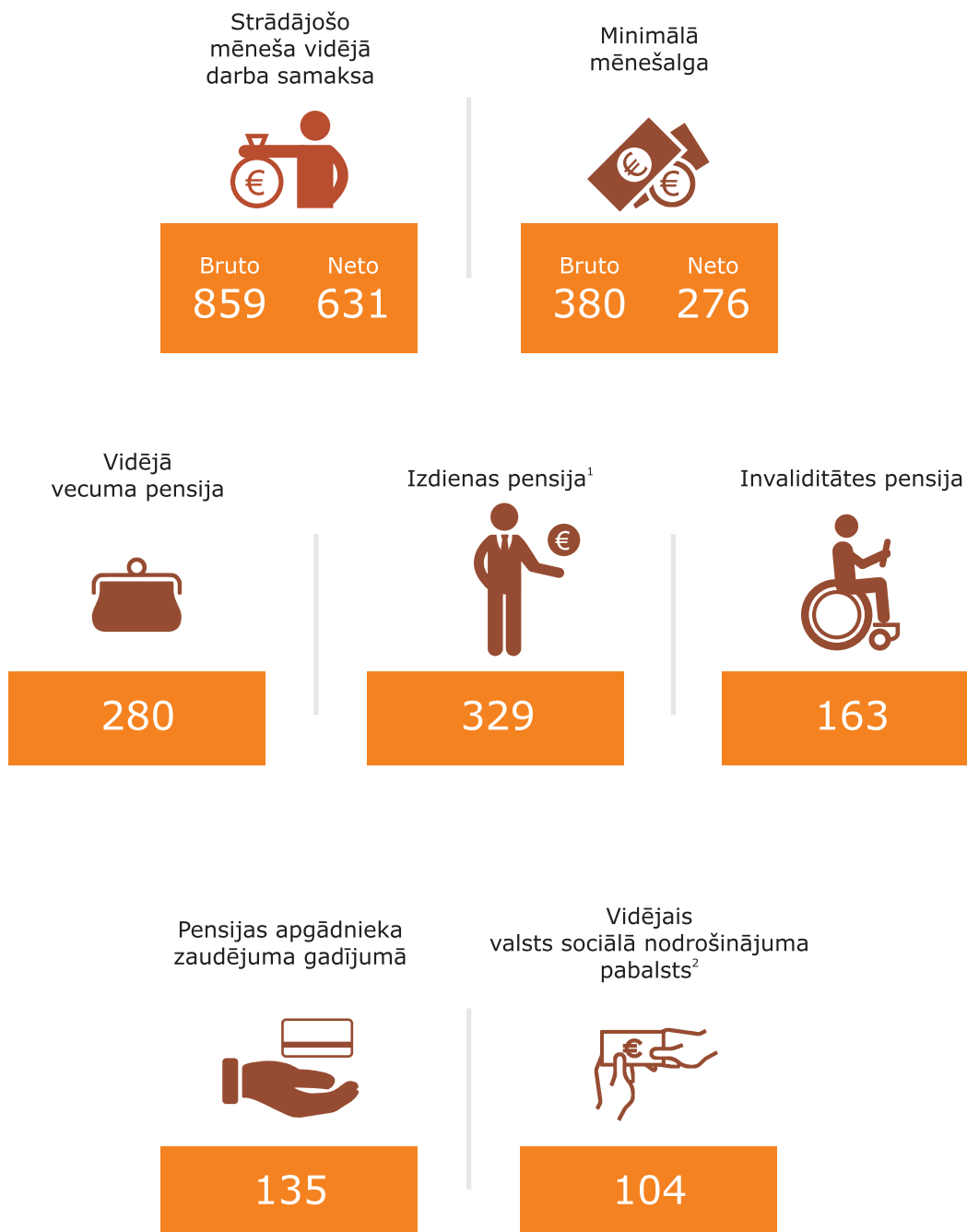
Mājsaimniecību izdevumu apjomu būtiski ietekmē to ienākumu veidi. Ja 2016. gadā vidējā mēneša neto darba alga valstī bija 631 eiro, minimālā neto mēnešalga 276 eiro, vidējā vecuma pensija 280 eiro, invaliditātes pensija 163 eiro un izdienas pensija 329 eiro, tad patēriņa izdevumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli bija uz pusi mazāki par vidējo neto algu, jo katrs otrais mājsaimniecības loceklis (53 %) bija ekonomiski neaktīvs (pensionārs, bērns, students, bezdarbnieks vai mājsaimniece), kas saņem pabalstu, pensiju vai arī nesaņem ienākumus. Tādējādi mēnesī tērēt virs 600 eiro uz vienu ģimenes locekli varēja atļauties vien 12,8 % no visām mājsaimniecībām.

6.11. Mājsaimniecību sadalījums pēc patēriņa izdevumiem vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī 2016. gadā, %

CSP aprēķins.

Iedzīvotāju ieņēmumi 2016. gadā vidēji mēnesī, eiro

¹ Izdienas pensija tiek piešķirta personām, kas strādā atsevišķās profesijās, kurās pēc noteikta laika nostrādāšanas darbs saistīts ar profesionālo iemaņu zudumu vai sociālo bīstamību.

² Valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķir personai, kurai nav tiesību saņemt valsts pensiju (izņemot apgādnieka zaudējuma pensiju invalīdam) vai apdrošināšanas atlīdzību sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību, ja persona nav nodarbināta, nav sasniegusi pilngadību, bet ir zaudējusi vienu vai abus apgādniekus un nav stājusies laulībā, vai atzīta par invalīdu un pārsniegusi 18 gadu vecumu.

7. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS UN STRUKTŪRA

Patēriņa izdevumu sastāvs un struktūra lielā mērā raksturo iedzīvotāju reālo materiālās labklājības līmeni, kādā dzīvo mājsaimniecības locekļi, atspoguļo to preču un pakalpojumu apjomu, ko mājsaimniecība spēj iegādāties. Tie ir gan tā dēvētie obligātie pirmās nepieciešamības izdevumi, gan arī brīvas izvēles tēriņi.

Patēriņa izdevumi visvairāk palielinājušies transportam

2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, visvairāk izdevumi pieauguši transportam – 11,4 %. To galvenokārt ietekmēja izdevumu pieaugums personisko transportlīdzekļu ekspluatācijai un automobiļu iegādei. Otrs lielākais izdevumu kāpums – dažādām precēm un pakalpojumiem – par 10,3 %, īpaši personīgās aprūpes precēm un pakalpojumiem. Trešais lielākais pieaugums ir veselībai (par 9,1 %) – galvenokārt zālēm, brillēm, kā arī slimnīcu pakalpojumiem.

Izdevumi palielinājušies arī mājokļa iekārtām un piederumiem (par 8,3 %), apģērbiem un apaviem (par 4,8 %), pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem, kā arī sakariem (attiecīgi par 4,1 %), restorāniem un viesnīcām (par 3,3 %) alkoholiskajiem dzērieniem un tabakai (par 3,1 %), mājoklim un komunālajiem maksājumiem (par 2,8 %) un atpūtai un kultūrai (par 1,5 %).

7.1. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi 2016. gadā

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī)

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Rīga		Lauki	
	EUR	% pret iepriekšējo gadu	EUR	% pret iepriekšējo gadu	EUR	% pret iepriekšējo gadu	EUR	% pret iepriekšējo gadu
Patēriņa izdevumi	332,93	105,4	362,96	105,9	406,26	104,7	269,41	104,0
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	87,28	104,1	89,95	104,6	94,12	104,2	81,64	103,0
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	10,79	103,1	11,30	101,1	13,02	101,4	9,72	108,3
Apģērbi un apavi	20,10	104,8	24,04	110,8	27,89	102,9	11,79	84,9
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	50,79	102,8	57,62	103,2	63,34	103,2	36,36	101,4
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	16,14	108,3	18,14	110,5	18,42	96,9	11,90	101,6
Veselība	21,99	109,1	24,75	109,3	26,85	104,7	16,16	108,0
Transports	46,21	111,4	46,22	108,2	54,62	113,0	46,19	118,7
Sakari	14,44	104,1	15,62	103,6	16,95	102,0	11,95	105,4
Atpūta un kultūra	25,26	101,5	28,16	102,5	33,67	102,2	19,14	98,3
Izglītība	4,04	98,2	4,75	99,1	6,14	100,8	2,55	94,4
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	16,04	103,3	19,54	105,9	24,56	102,1	8,64	92,1
Dažādas preces un pakalpojumi	19,83	110,3	22,88	111,5	26,68	112,9	13,38	105,9

📖 CSP aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG02).

Lielākā daļa no izdevumiem joprojām tiek novirzīti primāro vajadzību nodrošināšanai

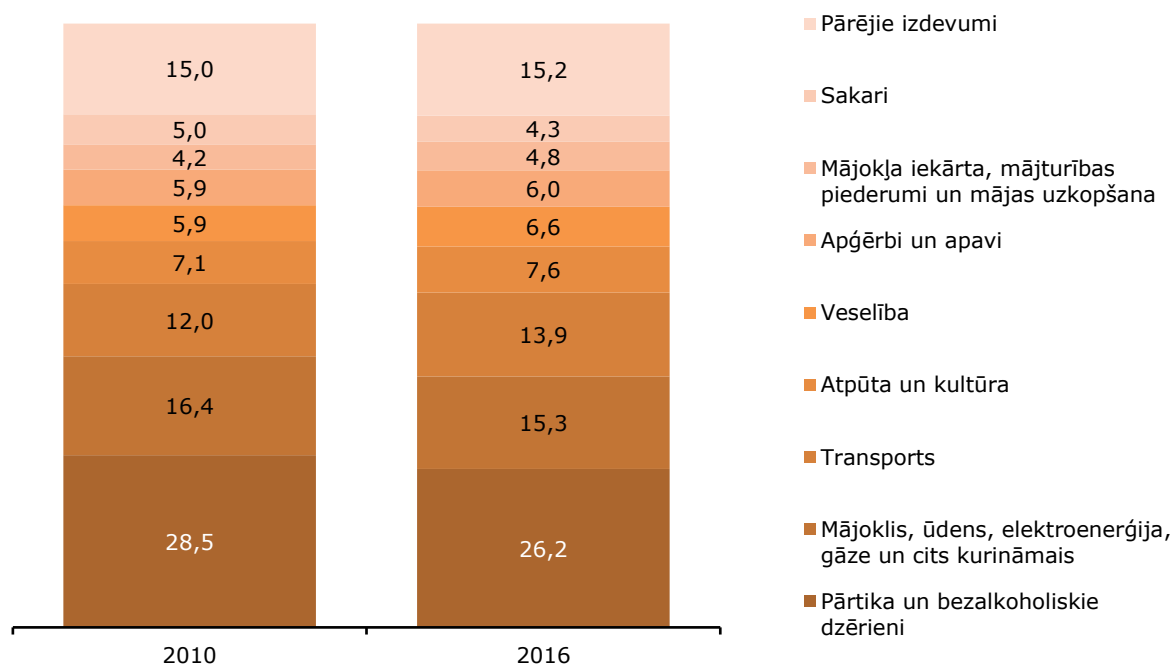
Patēriņa izdevumu struktūra ir viens no rādītājiem, kas lielā mērā raksturo iedzīvotāju materiālās labklājības līmeni. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, arī 2016. gadā galvenās patēriņa izdevumu prioritātes palika nemainīgas – pārtika, mājoklis un transports. Latvijā ir salīdzinoši augsts izdevumu īpatsvars, kas nepieciešams pamatvajadzību nodrošināšanai. 2016. gadā vidēji visās mājsaimniecībās tādu pamatvajadzību kā pārtika (26,2 %), mājokļa uzturēšana un komunālie maksājumi (15,3 %), transports (13,9 %), veselības aprūpe (6,6 %), apģērbi un apavi (6,0 %)

nodrošināšanai tērēja vairāk nekā divas trešdaļas (68 %) no kopējiem patēriņa izdevumiem. Respektīvi, lielākā daļa izdevumu joprojām tiek novirzīti elementāro vajadzību nodrošināšanai.

Visvairāk mājsaimniecības tērēja uzturam, kas veidoja 26,2 % no visiem patēriņa izdevumiem (2015. gadā – 26,5 %). Pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem mājsaimniecības 2016. gadā tērēja 87 eiro uz mājsaimniecības locekli mēnesī (1047 eiro gadā) un tas ir par 4,1 % vairāk nekā 2015. gadā. Pārtikas preču cenas pieaugušas par 1,1 %.

2016. gadā, salīdzinot ar 2010. gadu, pieaudzis izdevumu īpatsvars transportam par 1,9 procentpunktiem, veselībai par 0,7 procentpunktiem, tajā pašā laikā pārtikai un sakariem samazinājies attiecīgi par 2,3 un 0,7 procentpunktiem.

7.2. Patēriņa izdevumu struktūras izmaiņas, %

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG01).

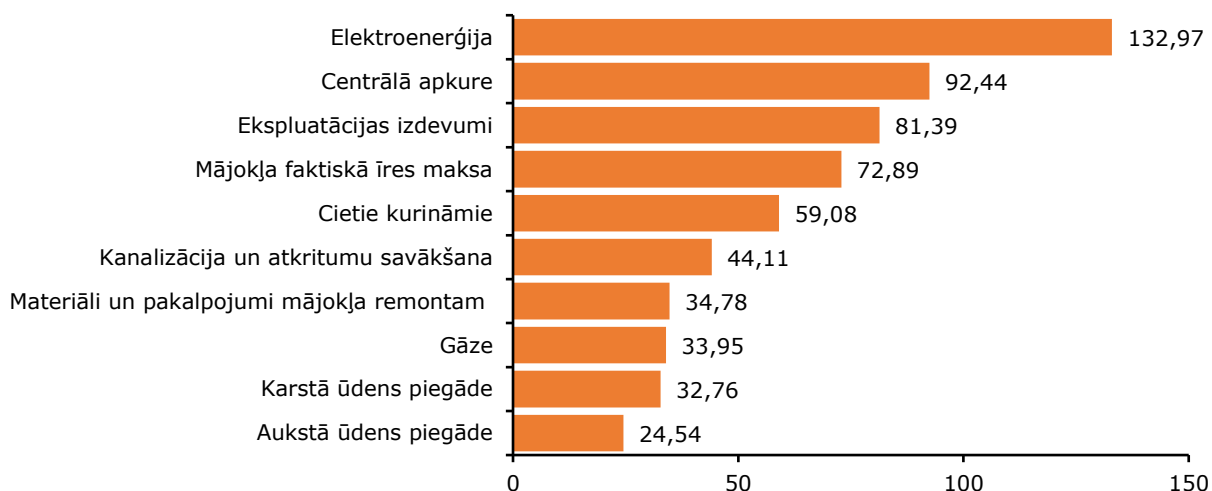
Izdevumi par mājokli – otrā prioritāte aiz pārtikas

Izdevumi mājoklim un komunālajiem pakalpojumiem (15,3 %) veido otru lielāko patēriņa izdevumu grupu. Šiem pakalpojumiem mājsaimniecības izdeva vidēji 51 eiro uz mājsaimniecības locekli mēnesī jeb 610 eiro gadā. 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, izdevumi mājoklim kopumā pieauguši par 2,8 %. Tajā pašā laikā patēriņa cenas mājoklim un komunālajiem pakalpojumiem samazinājušās par 2,9 %, jo īpaši gāzei par 11 % un siltumenerģijai par 11,4 %.

No kopējiem mājokļa izdevumiem 2016. gadā vairāk nekā pusi (352 eiro gadā uz mājsaimniecības locekli) veidoja maksājumi par energoresursiem – apkuri, karstā ūdens piegādi, elektrību, gāzi un citiem kurināmā veidiem. Izdevumi daudzdzīvokļu namu ekspluatācijai, aukstā ūdens piegādei, kanalizācijai un atkritumu savākšanai veidoja 150 eiro gadā, savukārt mājokļa faktiskajai īrei¹ 73 eiro. Salīdzinoši nelieli bija izdevumi mājokļa uzturēšanai un remontam – 35 eiro uz mājsaimniecības locekli gadā.

¹ Saskaņā ar Mājsaimniecību budžetu apsekojuma datiem vidēji valstī 2016. gadā mājokli no pašvaldības īrēja 8,2 % mājsaimniecību, no privātīpašnieka attiecīgi katrā desmitā (10,1 %), savukārt četras no piecām mājsaimniecībām (81,6 %) dzīvoja savā īpašumā. No tām mājsaimniecībām, kuras dzīvoja savā īpašumā, 74,2 % mājoklis piederēja bez kredītsaistībām, savukārt 7,4 % ar kredītsaistībām. Mājsaimniecību izdevumi kredītu atmaksai netiek uzskatīti par mājsaimniecību gala patēriņa izdevumiem.

7.3. Mājokļa izdevumu sastāvs 2016. gadā (vidēji uz mājsaimniecības locekli gadā, eiro)

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG151).

Jāņem vērā, ka attiecībā uz īri un komunālajiem pakalpojumiem MBA tiek apkopota informācija tikai par tiem izdevumiem, ko mājsaimniecības ir faktiski samaksājušas, ietverot pašvaldības pabalstus šo izdevumu apmaksai, bet neņemot vērā nokavētos maksājumus vai parādsaistības.

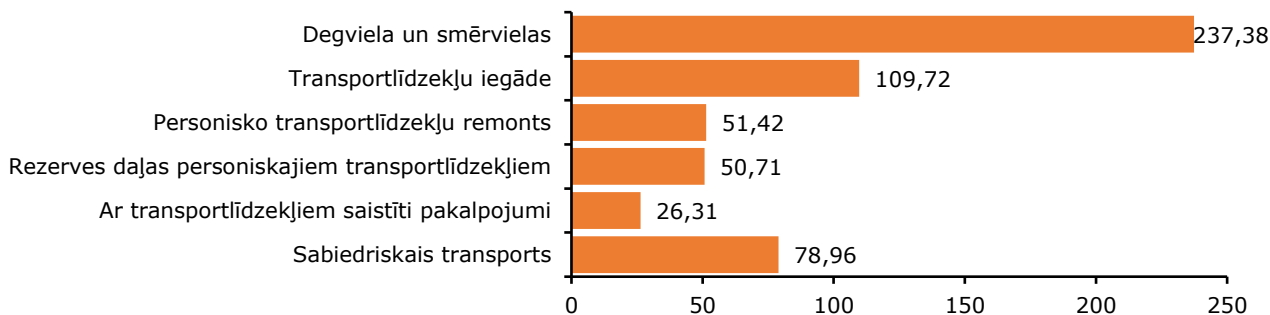
Saskaņā ar Eiropas Savienības Ienākumu un dzīves apstākļu (EU-SILC) 2016. gada apsekojuma datiem gandrīz trešajai daļai mājsaimniecību (30,5 %) ar mājokli saistītie izdevumi sagādāja nopietnas finansiālas problēmas, un tas ir mazāk nekā 2015. gadā (33,9 %) un 2014. gadā (40,0 %).

Izdevumi transportam palielinājušies par 11,4 %

Trešā prioritāte mājsaimniecību patēriņa izdevumos ir izdevumi transportam (13,9 %) jeb 46 eiro vidēji uz mājsaimniecības locekli mēnesī (555 eiro gadā). 2016. gadā mājsaimniecībās transportam tērēja vidēji par 11,4 % vairāk nekā 2015. gadā. Patēriņa cenu kritums degvielai par 7,7 % 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, veicināja personiskā transporta izmantošanu un attiecīgi arī to patēriņa izdevumu pieaugumu.

Transportam visvairāk tērē tās mājsaimniecības, kuras lieto personiskos transportlīdzekļus, nevis sabiedrisko transportu. Šīm mājsaimniecībām ar personisko transportlīdzekļu uzturēšanu saistīti izdevumi veidoja 366 eiro, tai skaitā degvielai un smērvielām 2016. gadā tērēja 237 eiro uz mājsaimniecības locekli gadā. No kopējiem transporta izdevumiem transportlīdzekļu iegādei tērēja 110 eiro vidēji uz mājsaimniecības locekli gadā. Tajā pašā laikā mājsaimniecības, kuras pārvietojas ar sabiedrisko transportu, vidēji gadā iztērē 79 eiro uz katru mājsaimniecības locekli.

7.4. Transporta patēriņa izdevumu sastāvs 2016. gadā (vidēji uz mājsaimniecības locekli gadā, eiro)

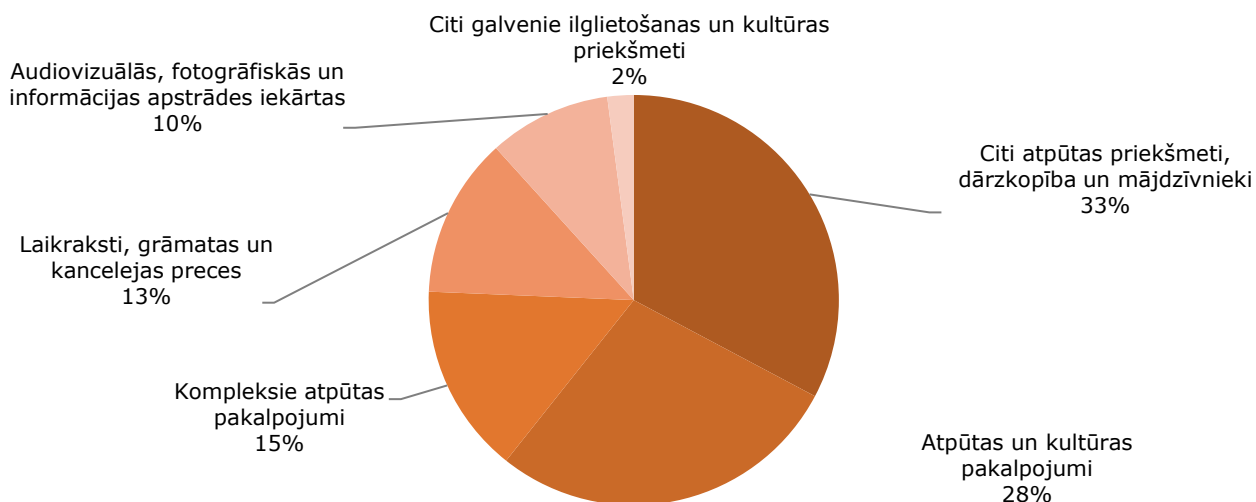
CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG151).

Atpūtas un kultūras izdevumi 2016. gadā veidoja 91 % no 2008. gada patēriņa

Mājsaimniecību izdevumi atpūtai un kultūrai bija ceturgtā lielākā izdevumu grupa, veidojot 7,6 % no kopējiem patēriņa izdevumiem. Tēriņi šiem mērķiem 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, palielinājušies par 1,5 %, savukārt patēriņa cenas attiecīgi pieaugušas par 1,2 %.

Apskatot detalizētāk kopējo izdevumu struktūru atpūtai un kultūrai, no tiem 76 % veido izdevumi atpūtas ierīcēm, dārzkopībai un mājdzīvniekiem, kā arī dažādiem atpūtas, kultūras pakalpojumiem un ceļojumiem. Atlikušo ceturto daļu veidoja izdevumi par informācijas apstrādes iekārtām (10 %), laikrakstiem un grāmatām (13 %), ilglietošanas atpūtas priekšmetiem (2 %).

7.5. Patēriņa izdevumu struktūra kopējiem izdevumiem par atpūtu un kultūru 2016. gadā, %

☞ CSP aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG151).

Izdevumiem atpūtai un kultūrai 2016. gadā kopumā vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli tērēja 303 eiro jeb 25 eiro mēnesī un tie veidoja 91 % no 2008. gada līmeņa salīdzināmajās cenās. Sporta un atpūtas aktivitātēm tērēja 38 eiro gadā uz katru mājsaimniecības locekli, savukārt kino, teātriem, koncertiem un muzejiem tērēja attiecīgi 25 eiro gadā. Kompleksajiem atpūtas pakalpojumiem pilsētās dzīvojošās mājsaimniecības 2016. gadā tērēja trīs reizes vairāk nekā laukos. Savukārt tādiem hobijiem kā dārzkopība un preces mājdzīvniekiem tērēja attiecīgi 23 eiro un 46 eiro vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli gadā.

7.6. Patēriņa izdevumu sastāvs atpūtai un kultūrai 2016. gadā

(vidēji uz mājsaimniecības locekli gadā, eiro)

	Visas mājsaimniecības	Pilsētas	Lauki
PAVISAM IZDEVUMI ATPŪTAI UN KULTŪRAI	303,18	337,92	229,72
No tiem:			
spēles, rotaļlietas un preces vaļaspriekam	17,86	20,60	12,07
inventārs sportam, atpūtai un tūrismam	12,89	13,46	11,69
atpūtas un sporta pakalpojumi	38,31	45,59	21,68
kino, teātri, koncerti, muzeji un zooloģiskie dārzi	24,30	26,87	18,86
televīzijas abonēšanas maksa	22,05	17,62	31,41
grāmatas, iespieddarbi un kancelejas preces	18,09	20,47	13,05
laikraksti un periodiskie izdevumi	20,18	19,67	21,26
kompleksie atpūtas pakalpojumi	45,38	57,65	19,44

☞ CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG151).

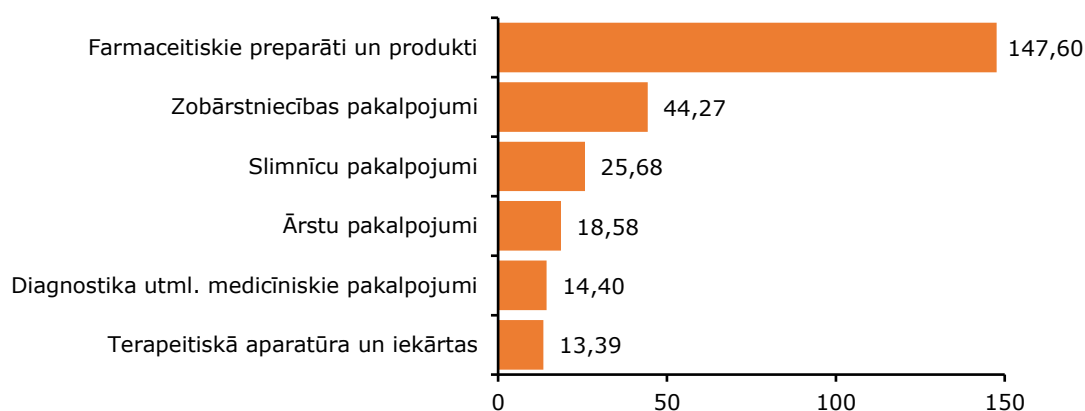
Mājsaimniecības izdevumi veselības aprūpei – piektā prioritāte

2016. gadā izdevumu veselībai īpatsvars (6,6 %) saglabājis savu nozīmi kopējos patēriņa izdevumos un ir piektā lielākā izdevumu grupa, jo mājsaimniecības vidēji šim mērķim tērē 22 eiro uz mājsaimniecības locekli mēnesī (264 eiro gadā). 2016. gadā vidēji visās mājsaimniecībās veselības aprūpei tērēja par 9,1 % vairāk nekā 2015. gadā. Patēriņa cenas šajā periodā veselībai pieauga attiecīgi par 2,6 %.

No kopējiem veselības aprūpes izdevumiem 161 eiro tika izlietoti medikamentu, terapeitiskās aparatūras un iekārtu iegādei. Lielu daļu kopējos veselības izdevumos veido ambulatorie pakalpojumi 77 eiro uz mājsaimniecības locekli gadā, tai skaitā zobārstniecības pakalpojumi attiecīgi 44 eiro, ārstu pakalpojumi 19 eiro, savukārt diagnostika attiecīgi 14 eiro. Salīdzinoši mazāk tērēja slimnīcu pakalpojumiem – 26 eiro uz katru mājsaimniecības locekli gadā.

7.7. Patēriņa izdevumu sastāvs izdevumiem par veselību 2016. gadā

(vidēji uz mājsaimniecības locekli gadā, eiro)

CSDB datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG151).

Mājsaimniecību izdevumi veselības aprūpei 2016. gadā ir augstāki nekā pirmskrīzes periodā gan faktiskajās, gan arī salīdzināmajās cenās, to ietekmēja straujš patēriņa cenu pieaugums veselības aprūpei par 23 %, salīdzinot ar 2008. gadu.

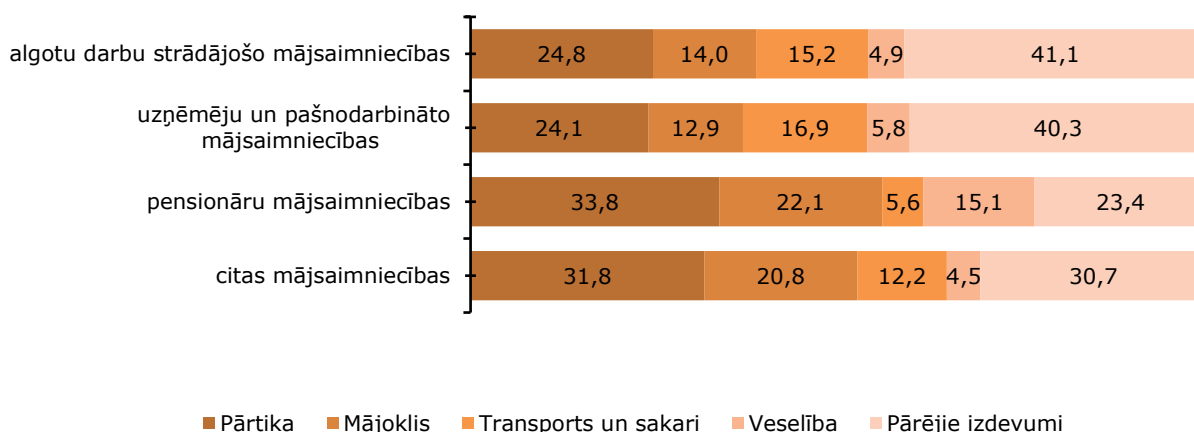
Saskaņā ar EU-SILC 2016. gada apsekojuma datiem naudas trūkuma dēļ no pārbaudes pie medicīnas speciālista vai ārstēšanās nācās atteikties 5,3 % personu vecumā no 16 gadiem, un tas ir ievērojami mazāk nekā 2015. gadā (6,8 %).

Pensionāru mājsaimniecības veselībai tērē 15,1 % no kopējiem izdevumiem

Atšķirības patēriņa izdevumu struktūrā vērojamas dažādās mājsaimniecību sociālekonomiskajās grupās. Algotu darbu strādājošo, uzņēmēju un pašnodarbināto mājsaimniecības, salīdzinājumā ar citām mājsaimniecībām, vairāk līdzekļu tērē transportam, sakariem, atpūtai un kultūrai.

Pensionāru mājsaimniecībās patēriņa izdevumu prioritātes atšķiras no pārējām mājsaimniecībām. Tajās trešo lielāko grupu pēc izdevumiem pārtikai un mājoklim veido izdevumi veselībai. Pensionāru mājsaimniecību izdevumi pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem (33,8 % no kopējiem patēriņa izdevumiem), mājoklim un komunālajiem maksājumiem (22,1 %), transportam (5,6 %) un veselībai (15,1 %) sasniedz vairāk nekā trīs ceturtdaļas (76,6 %) no to patēriņa izdevumiem.

7.8. Patēriņa izdevumu struktūra sociālekonomiskajās grupās 2016. gadā, %

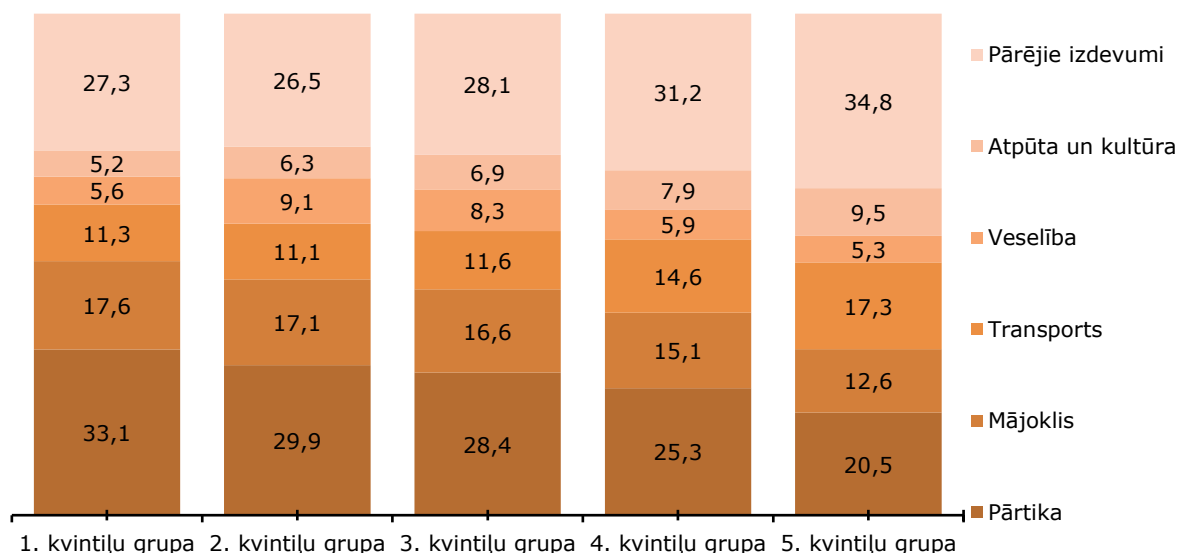

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG06).

Uzturam un mājoklim pirmās kvintiļu grupas mājsaimniecības tērēja 51 % no kopējiem izdevumiem

Mājsaimniecībām, kuru ienākumi ir vismazākie, lielāko to daļu nākas veltīt pārtikas un mājokļa izdevumiem. Pirmās kvintiļu grupas (trūcīgākās) mājsaimniecības tikai uzturam un mājokļa komunālajiem maksājumiem vien 2016. gadā tērēja pusi (51 %) no sava budžeta, kamēr piektās kvintiļu grupas (turīgākās) mājsaimniecības tikai trešo daļu – 33 %. Tas norāda uz materiālo nenodrošinātību un sociālo atstumtību pirmās kvintiļu grupas mājsaimniecībās. Atpūtai un kultūrai piektās kvintiļu grupas mājsaimniecības varēja atļauties tērēt krietni vairāk (9,5 %) nekā pirmās kvintiļu grupas mājsaimniecības (5,2 %). Arī transportam piektās kvintiļu grupas mājsaimniecības 2016. gadā procentuālā izteiksmē tērēja 1,5 reizes vairāk (17,3 %) nekā pirmās kvintiļu grupas mājsaimniecības (11,3 %).

7.9. Patēriņa izdevumu struktūra kvintiļu grupās 2016. gadā, %

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG14).

8. IZDEVUMI PĀRTIKAI UN PĀRTIKAS PRODUKTU PATĒRIŅŠ

Sabalansēts, veselīgs uzturs ir pamats fiziskās un garīgās attīstības nodrošināšanai. Izdevumi pārtikai MBA ietver patēriņa izdevumus kā par pirktajiem, tā arī pašražotajiem un bez maksas saņemtajiem pārtikas produktiem un bezalkoholiskajiem dzērieniem.

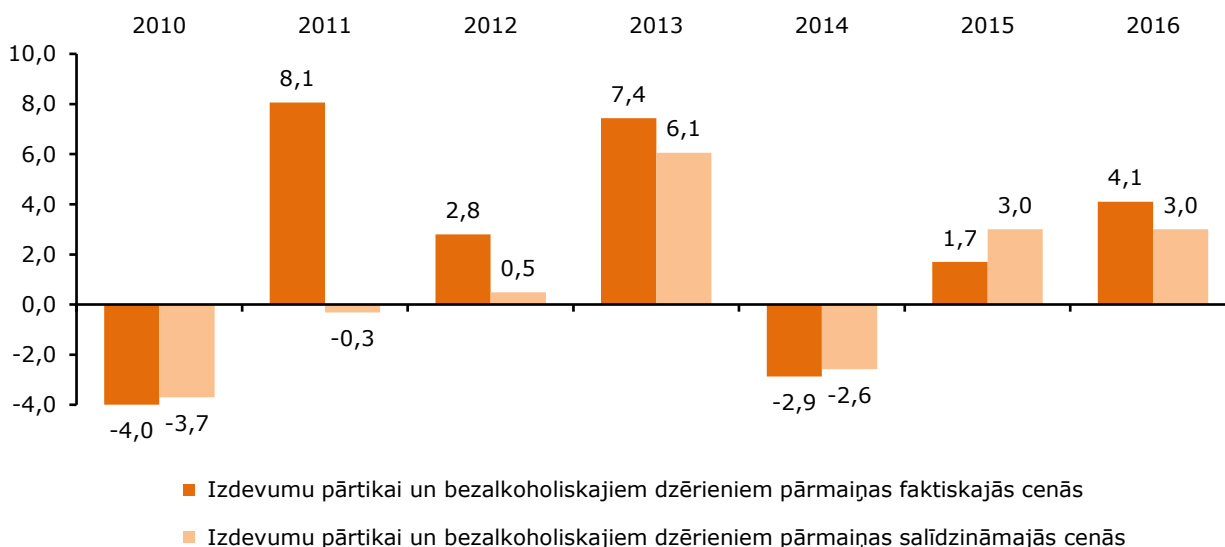
Patēriņa izdevumi pārtikai palielinājās par 4,1 %, cenas attiecīgi par 1,1 %

MBA dati liecina, ka 2016. gadā viena ģimenes locekļa uzturam tērēja vidēji 87 eiro mēnesī (2015. gadā – 84 eiro). Pārtikas īpatsvars kopējos patēriņa izdevumos 2016. gadā veidoja 26,2 % no kopējā patēriņa izdevumu apjoma (2015. gadā – 26,5 %).

Pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem mājsaimniecības 2016. gadā tērēja par 4,1 % vairāk nekā 2015. gadā, ko daļēji ietekmēja pārtikas preču cenu kāpums par 1,1 %. Tādējādi salīdzināmajās cenās izdevumi pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem palielinājās par 3,0 %.

8.1. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem izmaiņas faktiskajās un salīdzināmajās cenās

(% pret iepriekšējo gadu)

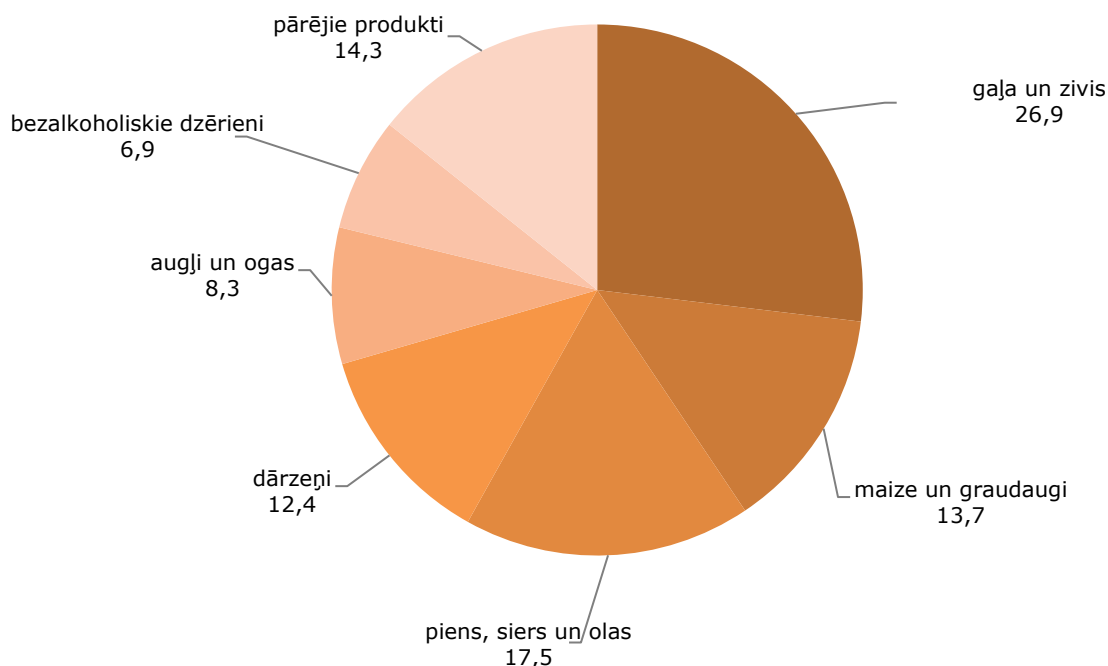
CSA aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG02 un PCG02).

Ceturto daļu kopējos pārtikas izdevumos veido gaļa un zivis

2016. gadā mājsaimniecības visvairāk tērēja tādiem uztura produktiem kā gaļa, zivis un to izstrādājumi. Izdevumi tiem vidēji mēnesī sasniedza 23 eiro uz katru mājsaimniecības locekli. Pienam, piena produktiem un olām pagājušajā gadā tērēti attiecīgi 15 eiro, maizei un graudaugu izstrādājumiem – 12 eiro, bet dārzeņiem – 11 eiro uz katru mājsaimniecības locekli mēnesī.

2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, pārtikas izdevumu struktūra būtiski nav mainījies, tajā pašā laikā izdevumu īpatsvars dārzeņiem palielinājies par 0,5 procentpunktiem. To varēja ietekmēt patēriņa cenu kāpums kartupeļiem par 10 %.

8.2. Pārtikas un bezalkoholisko dzērienu patēriņa izdevumu struktūra 2016. gadā, %

CSO datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG04).

Laukos dzīvojošās māsaimniecībās 20 % no patērētajiem pārtikas produktiem izaudzē pašas

Vislielāko pārtikai paredzēto izdevumu daļu visās māsaimniecībās veido izdevumi naudā. Tomēr Latvijā vēl joprojām daļa māsaimniecību savām ikdienas uztura vajadzībām izmanto gan pašu saražotos, gan no radiem, draugiem bez maksas saņemtos lauksaimniecības produktus – dārzeņus, piena produktus, gaļu, kā arī pašu salasītās dabas veltes, nozvejotās zivis vai nomedītos meža dzīvniekus, t.i., produktus natūrā. Daudzām māsaimniecībām tā ir ekonomiska nepieciešamība, kas palīdz ietaupīt māsaimniecības naudas līdzekļus, bet daļai – ekoloģiski tīru pārtikas produktu patēriņš.

Aplūkojot pilsētu un lauku māsaimniecību kopējos izdevumus uzturam (pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem), var secināt, ka laukos izdevumi natūrā pārtikai 2016. gadā bija ievērojami lielāki – 16 eiro vidēji uz māsaimniecības locekli mēnesī, turpretī pilsētās vien 7 eiro.

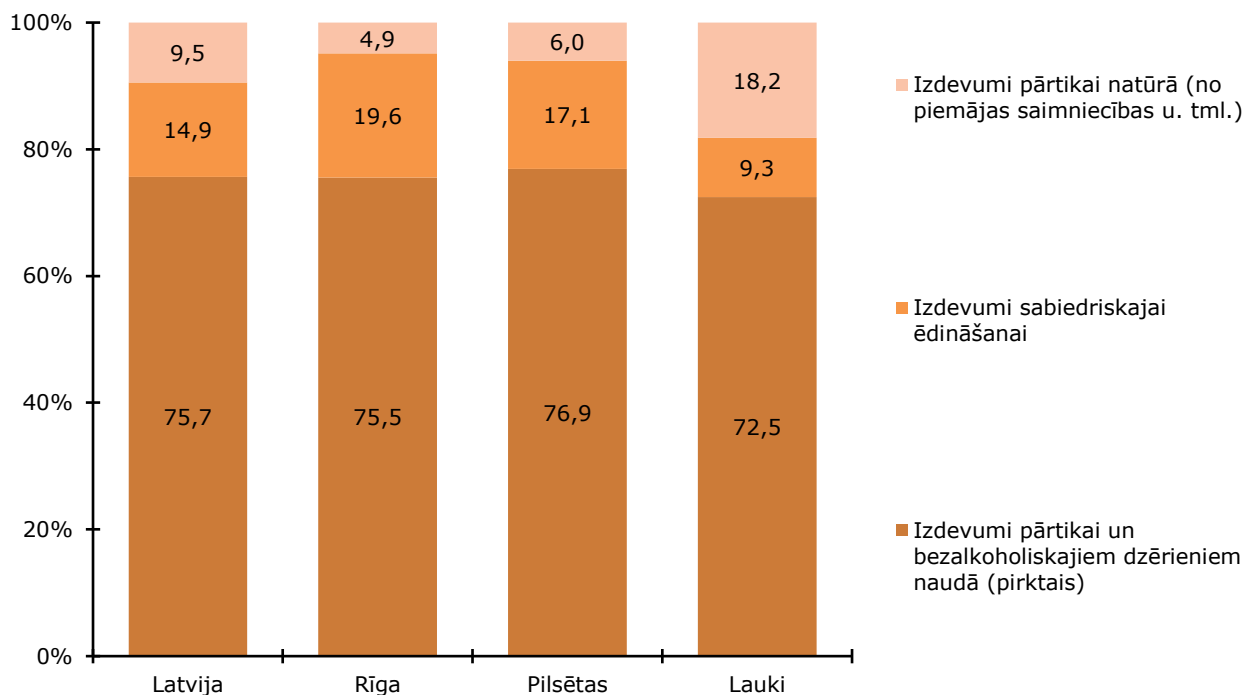
2016. gadā pašu saimniecībās izaudzētās un no citām māsaimniecībām natūrā saņemtās produkcijas īpatsvars kopējos pārtikas izdevumos veidoja vien tikai desmito daļu (11 %) jeb 10 eiro vidēji uz katru māsaimniecības locekli mēnesī. Savukārt laukos dzīvojošajās māsaimniecībās pašu audzētu produktu īpatsvars 2016. gadā saglabājās augstāks nekā vidēji valstī un veidoja piekto daļu (20 %) no kopējiem pārtikas izdevumiem laukos. To ietekmē fakts, ka lauksaimnieciskā piemājas saimniecība ražošanas izmaksu jomā nevar konkurēt ar lielražošanu un bieži vien ir ekonomiski neizdevīga, jo pārtika veikalos ir nopērkama neatkarīgi no sezonas un par zemākām cenām.

Piemājas saimniecībās izaudzētā, no draugiem un radiem saņemtā, kā arī pašu sagādātā (zveja, medības, ogu vākšana) produkcija lielā mērā nodrošina māsaimniecības ar dārzeņiem, jo natūrā iegūto dārzeņu īpatsvars kopējos izdevumos par dārzeņiem 2016. gadā veidoja 36 % (2015. gadā – 34 %), augļiem un ogām – 19 % (2015. gadā – 18 %), gaļai – 9 % (2015. gadā – 9 %), zivīm – 9 % (2015. gadā – 7 %), piena produktiem un olām – 8 % (2015. gadā – 7 %).

Veikalā, tirgū pirktā pārtika veido trīs ceturtdaļas no kopējiem izdevumiem uzturam

Mājsaimniecības uzturu nodrošina, ne tikai iepērkoties veikalos un tirgos vai saražojot piemājas saimniecībās, bet arī ieturot maltītes sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos – kafējnīcās, ēdnīcās un restorānos. Respektīvi, par pārtikas iegādi veikalos un tirgū mājsaimniecības izdod trīs ceturtdaļas (75,7 %) no kopējiem uztura izdevumiem, sabiedriskajai ēdināšanai 14,9 %, bet atlikušos 9,5 % iegūst natūrā – no piemājas saimniecības vai radiem, draugiem.

8.3. Izdevumu sadalījums pārtikai naudā, natūrā un sabiedriskajai ēdināšanai atkarībā no dzīvesvietas 2016. gadā, %

📖 CSP aprēķins un CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG05 un MBG151).

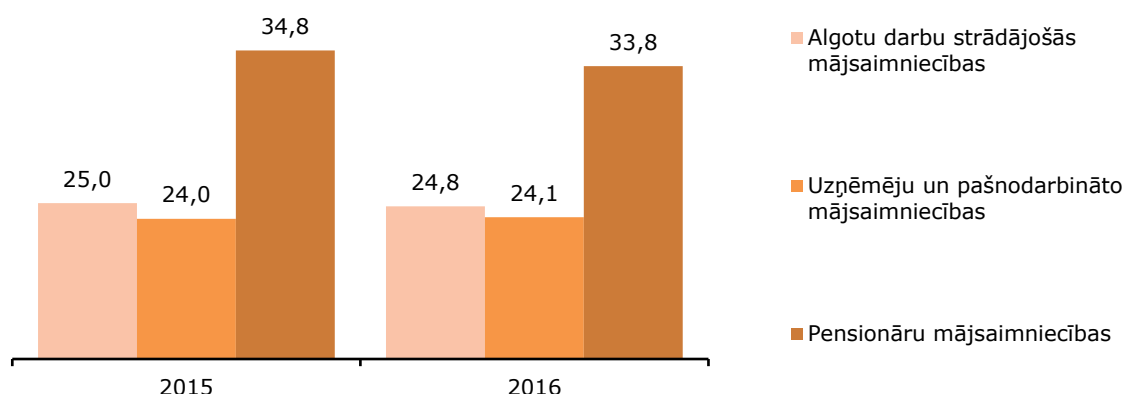
2016. gadā mājsaimniecības maltītēm ārpus mājas tērēja 15 eiro mēnesī vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli. Tajā pašā laikā pilsētās šādus pakalpojumus izmanto vairāk – 19 eiro vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, kamēr laukos – attiecīgi uz pusi mazāk – 8 eiro.

MBA dati liecina, ka mājsaimniecībās līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos izdevumi sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumiem turpina pieaugt. Proti, 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, šie izdevumi faktiskajās cenās palielinājušies vidēji valstī par 4,7 %, pilsētās – par 6,8 %, tajā pašā laikā laukos samazinājušies par 4 %. Patēriņa cenas ēdināšanas pakalpojumiem 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, vidēji valstī pieaugušas vidēji par 2,0 %. Salīdzināmajās cenās mājsaimniecību izdevumi ēdināšanas pakalpojumiem palielinājušies par 2,6 %.

Pensionāru mājsaimniecības pārtikas iegādei tērē trešo daļu, bet uzņēmēju, pašnodarbināto un algoto darbu strādājošo – ceturto daļu no kopējiem patēriņa izdevumiem

Saskaņā ar Ernsta Engela likumu, jo augstāk attīstīta sabiedrība, jo mazāku daļu no saviem patēriņa izdevumiem tā tērē pārtikai. 2016. gadā mājsaimniecībās, kurās to galvenais pelnītājs bija algotu darbu strādājošs, uzņēmējs vai pašnodarbinātais, pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem atvēlēja ceturto daļu no kopējiem patēriņa izdevumiem. Savukārt mājsaimniecībās, kurās to galvenais pelnītājs bija pensionārs, izdevumi pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem veidoja jau trešo daļu (33,8 %) no kopējiem patēriņa izdevumiem.

8.4. Izdevumu pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem īpatsvars kopējos patēriņa izdevumos dažādu sociālekonomisko grupu mājsaimniecībās, %

CSO datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG06).

2016. gadā pirmās kvintiļu grupas mājsaimniecības trešo daļu (33 %) no kopējiem patēriņa izdevumiem tērēja pārtikas iegādei (2015. gadā – 34 %), kamēr piektās kvintiļu grupas mājsaimniecības izdevumi pārtikas iegādei veidoja tikai piekto daļu – 20,5 % (2015. gadā – 21 %) no kopējiem mēneša izdevumiem.

Arī absolūtā izteiksmē atšķirība starp pirmās un piektās kvintiļu grupas mājsaimniecību izdevumiem ir liela – ja piektās kvintiļu grupas mājsaimniecības pārtikai 2016. gadā varēja atļauties tērēt 123 eiro vidēji uz mājsaimniecības locekli mēnesī, tad pirmās kvintiļu grupas mājsaimniecības divas reizes mazāk – attiecīgi 61 eiro.

Uzturā patērējam vairāk augļu un piena, bet mazāk kartupeļu un zivju

Saskaņā ar apsekojuma rezultātiem viens mājsaimniecības loceklis 2016. gadā vidēji patērēja 47 litrus piena, 14 kg siera un biezpiena, 31 kg maizes, 207 olas, kā arī 19 kg svaigas cūkgaļas, 12 kg svaigas mājputnu gaļas, 21 kg desu izstrādājumu un kūpinājumu, 62 kg kartupeļu un 5 kg svaigu zivju. No augļiem, rēķinot uz vienu mājsaimniecības locekli gadā, visvairāk tika lietoti vietējie dārza augļi un kaulēnaugļi (21 kg), siltzemju augļi un ogas (11 kg) un citrusaugļi (10 kg).

2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, vērojamas izmaiņas atsevišķu pārtikas pamatproduktu patēriņā. Atsevišķu pārtikas produktu patēriņš samazinās, ko daļēji ietekmē mājsaimniecību izvēle maltītes ieturēt ārpus mājas, ēšanas paradumu maiņa. Samazinājies kartupeļu, cukura, zivju, kāpostu, sviesta, margarīna un augu tauku patēriņš, savukārt palielinājies ir piena, cūkgaļas, mājputnu gaļas, augļu, vietējo dārza augļu un kaulēnaugļu patēriņš. Cukura un kartupeļu patēriņa apjoma kritumu varēja ietekmēt patēriņa cenu pieaugums attiecīgi par 11,8 % un 10,0 %.

8.5. Svarīgāko pārtikas produktu patēriņš¹

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli gadā)

Pārtikas produkti	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Kviešu maize (kg)	15,71	15,11	13,10	13,02	21,20	19,52
Rudzu maize, saldskābmaize u.c. maizes šķirnes (kg)	21,11	20,69	19,60	19,50	24,32	23,21
Biskvīti, cepumi, konditorejas izstrādājumi (kg)	11,50	11,28	12,14	11,79	10,13	10,20
Liellopu, teļa gaļa (kg)	1,56	1,47	1,73	1,72	1,21	0,92
Cūkgaļa (kg)	18,26	19,07	16,57	16,73	21,81	24,00
Mājputnu gaļa (kg)	11,41	12,29	12,65	13,25	8,79	10,27
Desu izstrādājumi, kūpinājumi (kg)	19,95	20,71	18,42	19,35	23,17	23,60
Svaigas, atdzesētas, saldētas zivis (kg)	6,08	5,11	6,44	5,20	5,34	4,91
Piens (l)	43,56	46,63	39,42	42,47	52,25	55,43
Raudzēta piena produkcija (kg)	12,99	12,78	14,34	13,91	10,15	10,38
Jogurts (kg)	7,24	7,30	7,98	8,54	5,69	4,69
Siers, mājas siers, biezpiens (kg)	13,03	14,16	13,66	14,84	11,69	12,73
Olas (gab.)	196	207	190	202	209	218
Sviests, margarīns un augu tauki (kg)	4,08	3,75	3,84	3,55	4,59	4,18
Citrusaugļi (kg)	10,62	9,96	11,34	11,05	9,11	7,64
Melones un arbūzi (kg)	5,48	6,55	6,11	7,39	4,16	4,78
Citi siltzemju augļi un ogas (kg)	10,84	11,13	12,73	13,16	6,88	6,83
Dārza augļi un kauleņaugļi vietējie (kg)	17,38	21,22	19,10	23,04	13,75	17,36
Dārza un savvaļas ogas (kg)	7,88	7,26	8,14	7,43	7,33	6,91
Svaigi kāposti (kg)	8,37	7,78	8,82	8,23	7,44	6,84
Svaigi gurķi, tomāti (kg)	22,48	22,54	22,63	23,09	22,17	21,38
Kartupeļi (kg)	64,49	62,11	56,14	54,19	82,04	78,87
Cukurs (kg)	13,84	12,39	10,84	10,08	20,15	17,26

 CSP aprēķins un CSP datubāzes mājaslapā (tabulas numurs: MBG161).

Salīdzinot pilsētās un laukos dzīvojošo mājsaimniecību pārtikas produktu patēriņa tradīcijas, redzams, ka laukos ievērojami vairāk uzturā lietotie pārtikas produkti ir kartupeļi, maize, piens, olas, cūkgaļa, cukurs. Savukārt pilsētās vairāk lieto raudzētu piena produkciju, jogurtu, mājputnu gaļu, siltzemju augļus un ogas, melones, arbūzus, citrusaugļus, kā arī biskvītus, cepumus un konditorejas izstrādājumus.

¹ Pirkto, pašražoto un bez maksas iegūto produktu patēriņš, neņemot vērā uztura produktu patēriņu restorānos, ēdnīcās u. tml. ēdināšanas uzņēmumos.

9. ILGLIETOŠANAS PRIEKŠMETI MĀJSAIMNIECĪBĀS

Ilglietošanas priekšmetu pieejamība mājāsaimniecībās ir svarīgs materiālās labklājības aspekts, kas raksturo mājāsaimniecību sadzīves komforta līmeni, izglītošanās un kultūras vajadzību apmierināšanu, brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī atspoguļo sabiedrības attīstības līmeni. Mūsdienās nevienlīdzīga piekļuve informācijas tehnoloģijām tiek uzskatīta par ekonomiskās un sociālās nevienlīdzības izpausmi. Tāpat liela nozīme ir mobilajiem sakariem un personīgā transporta pieejamībai. Ilglietošanas priekšmetu pieejamību mājāsaimniecībās ietekmē galvenokārt tās ekonomiskā situācija, kā arī iespēja iegādāties uz nomaksu preces, kuras ar pašu resursiem mājāsaimniecībām nebūtu pieejamas. 2016. gadā mājāsaimniecībās visplašāk izmantotie ilglietošanas priekšmeti bija ledusskapji (tie bija 99 % mājāsaimniecību), mobilie telefoni (98 %) un televizori (96 %).

Salīdzinot ilglietošanas priekšmetu pieejamību pilsētu un lauku mājāsaimniecībās, var secināt, ka pilsētu mājāsaimniecībās vairāk lieto tādus ilglietošanas sadzīves priekšmetus kā dators, veļas mazgājamā mašīna, mūzikas centrs un putekļu sūcējs. Savukārt lauku mājāsaimniecībās vairāk lieto vieglo automašīnu, velosipēdu, motociklu, radioaparātu un satelītantenu nekā pilsētu mājāsaimniecībās.

Vidēji uz 100 mājāsaimniecībām ir divi mobilie telefoni un vismaz viens televizors, ledusskapis un dators¹

2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, palielinājies vieglo automašīnu, motociklu, ledusskapju, saldētavu un trauku mazgājamo mašīnu skaits vidēji uz 100 mājāsaimniecībām. Savukārt nedaudz samazinājies radioaparātu, mūzikas centru un televizoru skaits mājāsaimniecībās, jo mūsdienās to funkcijas arvien vairāk aizstāj multimediju ierīces – datori un mobilie telefoni.

9.1. Ilglietošanas priekšmetu skaits mājāsaimniecībās

(vidēji uz 100 mājāsaimniecībām)

	2005	2014	2015	2016
Televizors	122	125	125	122
Mūzikas centrs	45	37	37	33
Radioaparāts	63	63	64	57
Ledusskapis, saldētava	100	105	107	108
Putekļu sūcējs	76	84	86	85
Veļas mazgājamā mašīna (automātiskā)	58	84	88	88
Trauku mazgājamā mašīna	1	9	9	10
Motocikls, motorollers	2	3	3	4
Vieglā automašīna	42	55	60	62
Velosipēds	53	70	74	73
Dators	31	92	102	101
Mobilais telefons	139	204	205	202

 CSP aprēķins un datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG165).

¹ Rādītājs vidēji uz 100 mājāsaimniecībām attēlo priekšmetu skaitu vidēji katrās 100 mājāsaimniecībās. Ilglietošanas priekšmetu pieejamība atspoguļo mājāsaimniecību skaitu procentos, kurām šis priekšmets ir lietošanā.

Iespēja lietot datoru 72 % mājsaimniecību

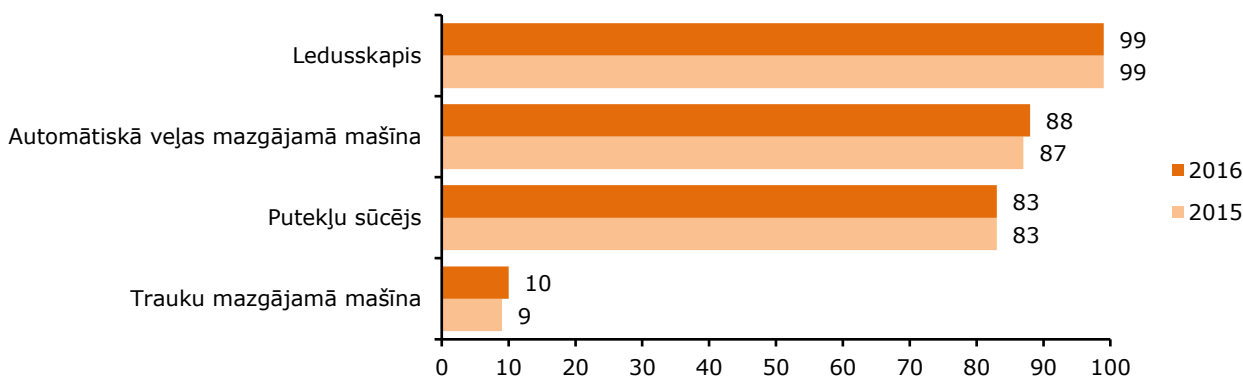
Tehnoloģijām kļūstot pieejamākām un lētākām, tās kļuvušas par gandrīz neatņemamu elementu daudzās mājsaimniecībās. Saskaņā ar MBA datiem 72 % mājsaimniecību gan 2016. gadā, gan 2015. gadā bija iespēja lietot datoru¹).

Pirms digitālās televīzijas ieviešanas mājsaimniecības varēja izvēlēties starp analogo apraidi un satelīttelevīziju. Pilsētu mājsaimniecībām ir pieejama kabeltelevīzija, līdz ar to satelītantenu skaits pilsētu mājsaimniecībās ir mazāks. Satelītantenu pielietojums pēdējos gados turpina sarukt, 2016. gadā vidēji valstī to lietoja vien 9 %, jo arvien vairāk mājsaimniecību devušas priekšroku kabeļu vai digitālajai televīzijai. Vismazāk satelītantenu lietoja pilsētās – vien 4,5 % mājsaimniecību, turpretī laukos – 22 %.

Mājsaimniecībām pieejamo sadzīves ierīču īpatsvars saglabājas

No sadzīves priekšmetiem mājsaimniecībām visnepieciešamākā sadzīves tehnikas ierīce, nenoliedzami, ir ledusskapis, kas 2016. gadā bija 99 % mājsaimniecību. 2016. gadā automātisko veļas mašīnu³ lietoja 88 % mājsaimniecību (2015. gadā – 87 %). Trešā izplatītākā sadzīves ierīce ir putekļu sūcējs – to 2016. gadā lietoja 83 % mājsaimniecību.

9.2. Mājsaimniecību īpatsvars, kurās bija pieejamas atsevišķas sadzīves tehnikas ierīces, %

CSP aprēķins.

Trauku mazgājamā mašīna joprojām ir salīdzinoši ekskluzīva sadzīves ierīce – 2016. gadā vidēji valstī to lietoja vien katra desmitā mājsaimniecība (10 vidēji uz 100 mājsaimniecībām). To izmantošanu ierobežo mazās virtuvju platības padomju laika sērijveida dzīvokļos. Starp sociālekonomiskajām grupām visaugstākais trauku mazgājamo mašīnu skaits ir mājsaimniecībās, kurās to galvenais pelnītājs ir uzņēmējs vai pašnodarbinātais – 2016. gadā tās bija vidēji katrā piektajā šāda tipa mājsaimniecībā (vidēji 20 uz 100 mājsaimniecībām). Savukārt pensionāru mājsaimniecībās trauku mazgājamo mašīnu bija vismazāk – 2016. gadā vidēji 2 no 100 mājsaimniecībām.

Pēdējo sešu gadu laikā veļas un trauku mazgājamo mašīnu pieejamībai mājsaimniecībās ir tendence pieaugt. Salīdzinoši vairāk veļas un trauku mazgājamos mašīnas lieto mājsaimniecībās, kurās to galvenais pelnītājs ir algotu darbu strādājošs, kā arī tādās, kurās ir bērni. 2016. gadā veļas un trauku mazgājamo mašīnu skaits mājsaimniecībās ar bērniem sasniedza attiecīgi 94 un 15 vienības vidēji uz 100 mājsaimniecībām.

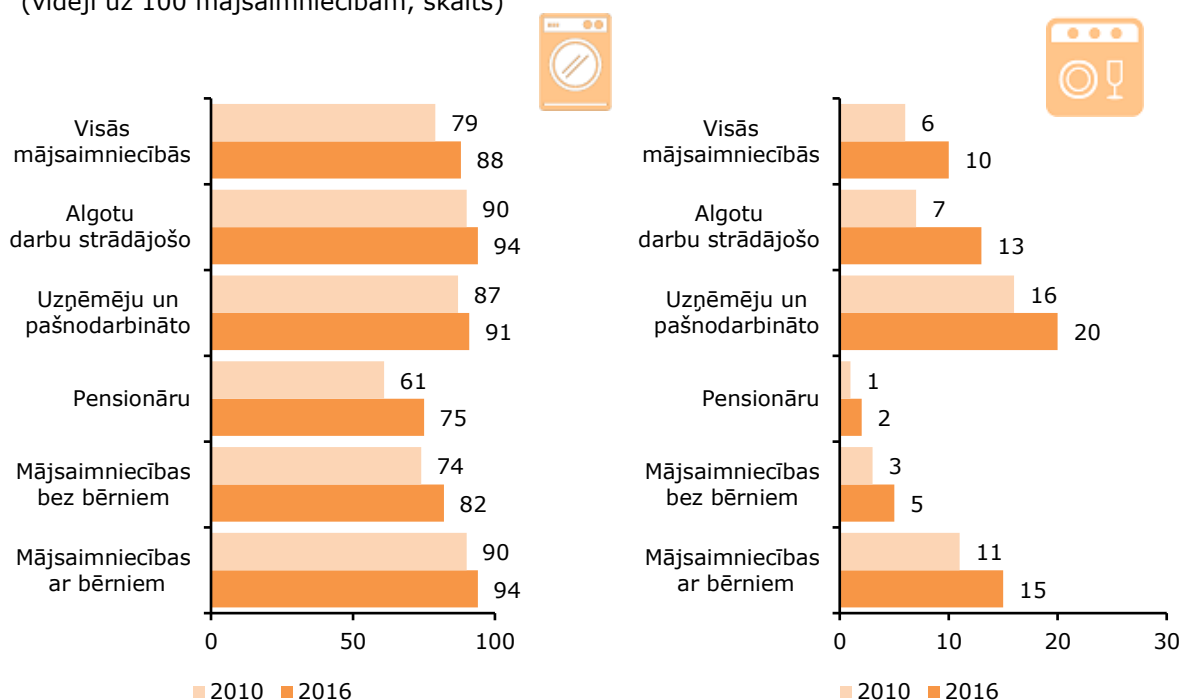
¹ Šeit un turpmāk: iespēja lietot mājsaimniecībā.

² Pēc apsekojuma „Eiropas Savienības statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem” (EU-SILC) datiem 2016. gadā dators bija pieejams 71,2 % no visām mājsaimniecībām.

³ Pēc apsekojuma „Eiropas Savienības statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem” (EU-SILC) datiem 2016. gadā automātiskā veļas mašīna bija pieejama 89,6 % no visām mājsaimniecībām.

9.3. Automātisko veļas un trauku mazgājamo mašīnu pieejamība atsevišķās mājsaimniecību grupās

(vidēji uz 100 mājsaimniecībām, skaits)

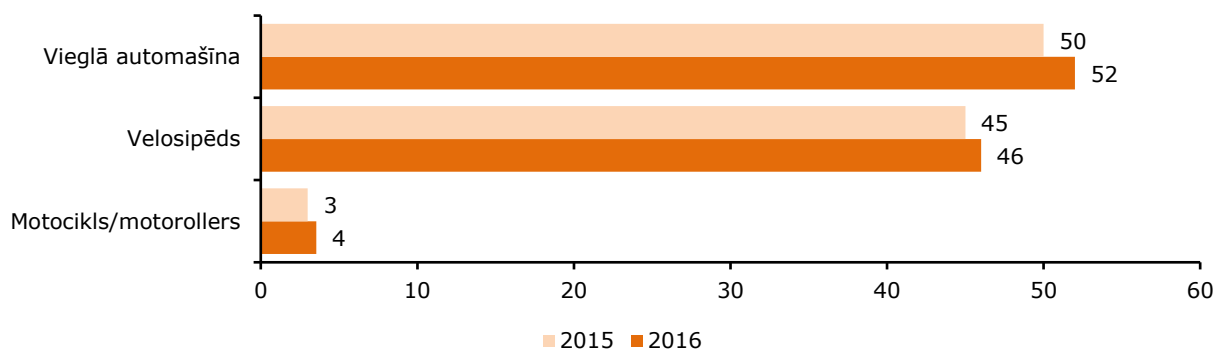

CSP aprēķins.

Katrā otrajā mājsaimniecībā ir iespēja lietot vieglo automašīnu

MBA dati liecina, ka mājsaimniecībās 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, iespēja lietot kādu no personīgā transporta līdzekļiem gadu no gada pieaug. 2016. gadā velosipēds un vieglā automašīna bija pieejami attiecīgi 46 % un 52 % mājsaimniecību¹, savukārt motociklu, motorolleru kā pārvietošanās līdzekli izmantoja vien 4 % mājsaimniecību.

9.4. Mājsaimniecību īpatsvars, kurās bija pieejami transporta līdzekļi, %

CSP aprēķins.

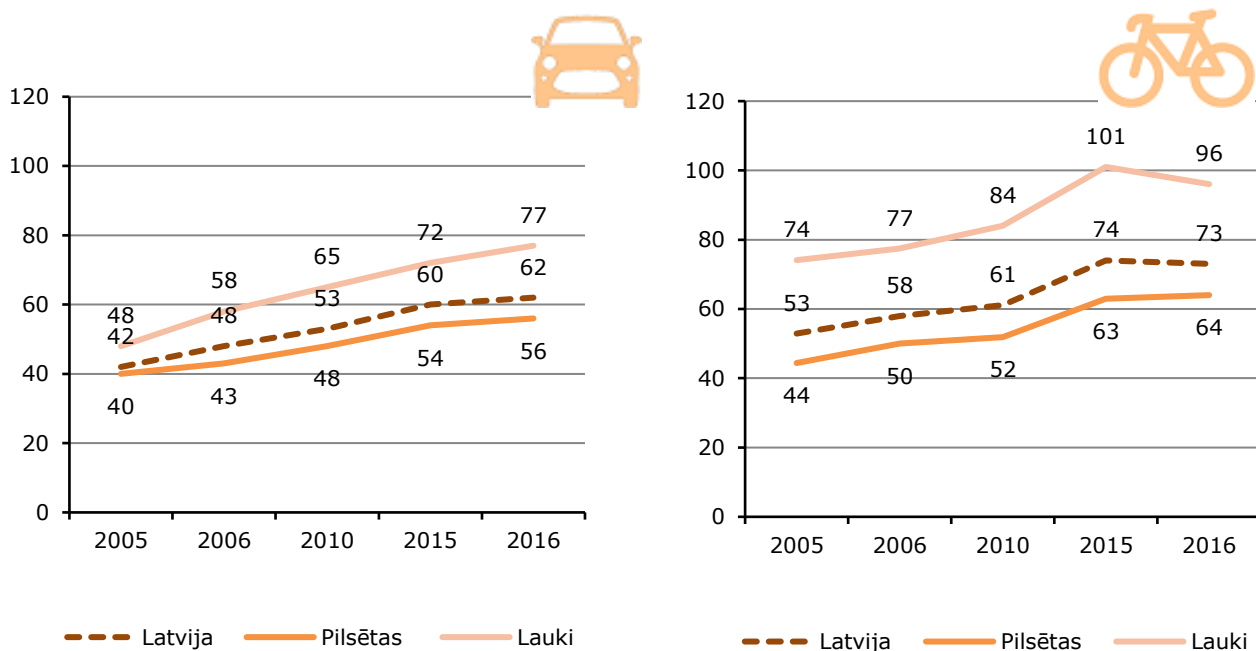
¹ Pēc apsekojuma „Eiropas Savienības statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem” (EU-SILC) datiem 2016. gadā vieglā automašīna bija pieejama 51,7 % no visām mājsaimniecībām.

Personīgos transportlīdzekļus vairāk lieto laukos nekā pilsētās

Velosipēdu un vieglo automašīnu pieejamība būtiski atšķiras pilsētās un laukos. MBA dati liecina, ka vidēji pilsētās uz 100 mājsaimniecībām 2016. gadā bija pieejami 64 velosipēdi. Savukārt laukos bija pieejami 96 velosipēdi vidēji uz katrām 100 mājsaimniecībām. Arī vieglo automašīnu skaits lauku mājsaimniecībās ir lielāks nekā pilsētās, kas izskaidrojams ar nepietiekamu sabiedriskā transporta pieejamību laukos. Vieglo automašīnu skaits laukos pieaudzis no 72 vienībām 2015. gadā līdz 77 vidēji uz 100 mājsaimniecībām 2016. gadā (pilsētās attiecīgi no 54 uz 56).

9.5. Vieglo automašīnu un velosipēdu pieejamība pilsētu un lauku mājsaimniecībās

(vidēji uz 100 mājsaimniecībām, skaits)

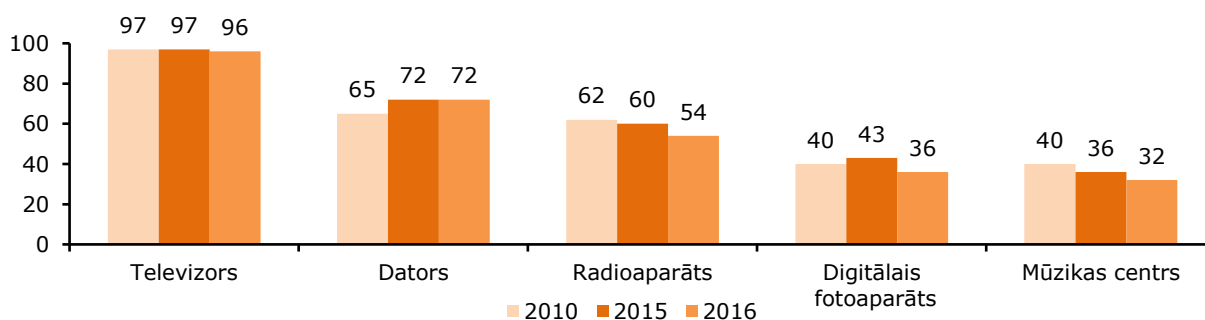

CSP aprēķins un CSP datubāzes internetā (tabulas numurs: MBG165).

Viedtālruņi izkonkurē mūzikas atskaņotājus, radioaparātus un fotoaparātus

Attīstoties modernām attēla un skaņas atskaņošanas ierīcēm, kā arī pieaugot datoru un mobilo ierīču izmantošanas popularitātei, savu masu patērīga preču statusu zaudē sadzīves elektronika un digitālie fotoaparāti. Mūzikas centru, digitālo fotoaparātu, kā arī radioaparātu lietošana 2016. gadā, salīdzinot ar 2010. gadu, ir samazinājusies, jo šīs ierīces aizvien biežāk izkonkurē viedtālruņi un planšētdatori, ar kuriem iespējams uzņemt ikdienai pietiekami kvalitatīvus fotoattēlus un video, kā arī atskaņot mūziku un klausīties radio. Joprojām stabili vietu katrā mājsaimniecībā ieņem televizors (96 %). 2016. gadā, salīdzinot ar 2010. gadu, par 7 procentpunktiem palielinājies to mājsaimniecību īpatsvars, kas lieto datoru (vidēji valstī – 72 %).

9.6. Mājsaimniecību īpatsvars, kurās bija pieejamas mājas audio un video ierīces, %

CSP aprēķins.

PIELIKUMS

1. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMI 2015. UN 2016. GADĀ

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Patēriņa izdevumi					
	2015			2016		
	pavisam	naudā	natūrā	pavisam	naudā	natūrā
Latvija:	315,78	303,78	12,00	332,93	320,38	12,55
pilsētas	342,74	334,43	8,30	362,96	354,32	8,64
lauki	259,06	239,29	19,77	269,41	248,60	20,82
Reģioni:						
Rīga	387,96	381,36	6,59	406,26	398,37	7,89
Pierīga	320,08	308,28	11,80	338,79	326,13	12,66
Vidzeme	272,62	255,56	17,06	272,45	255,81	16,64
Kurzeme	289,54	274,91	14,63	314,96	299,87	15,09
Zemgale	264,13	250,10	14,03	283,44	270,10	13,34
Latgale	244,91	228,08	16,83	258,09	240,82	17,27
Sociālekonomisko grupu mājsaimniecības:						
algotu darbu strādājošo	328,09	317,61	10,49	347,25	336,96	10,29
pašnodarbināto	380,11	362,98	17,14	393,78	371,97	21,81
pensionāru	255,26	241,83	13,43	267,18	252,27	14,91
citas	225,50	207,12	18,38	215,57	198,61	16,96
Mājsaimniecību tipi:						
viena persona	395,50	381,25	14,25	455,87	439,64	16,23
tajā skaitā viena persona 65+	335,76	323,62	12,14	343,19	330,94	12,26
viens pieaugušais ar bērniem	261,03	249,66	11,37	302,98	290,84	12,15
pāris bez bērniem	385,54	370,10	15,44	404,84	389,30	15,54
pāris ar bērniem	317,92	309,00	8,92	312,39	303,26	9,13
pārējās mājsaimniecības ar bērniem	217,85	206,40	11,45	231,75	221,06	10,69
pārējās mājsaimniecības bez bērniem	288,79	277,09	11,70	302,63	289,63	12,99
Mājsaimniecības pēc bērnu skaita:						
ar 1 bērnu	294,34	283,75	10,59	299,76	288,72	11,04
ar 2 bērniem	280,37	271,53	8,84	276,87	268,16	8,72
ar 3 un vairāk bērniem	192,26	180,85	11,42	212,97	203,78	9,20
bez bērniem	346,19	332,62	13,57	376,74	362,05	14,70
Mājsaimniecības pēc personu skaita:						
1 personas	395,50	381,25	14,25	455,87	439,64	16,23
2 personu	360,89	346,95	13,94	370,83	356,21	14,62
3 personu	305,26	294,42	10,84	321,19	309,51	11,69
4 personu	294,49	285,10	9,39	291,69	281,57	10,12
5 un vairāk personu	213,15	201,18	11,97	226,45	216,42	10,03
Kvintiju grupa:						
1. kvintiju grupa	168,26	157,16	11,10	184,25	171,99	12,26
2. kvintiju grupa	243,27	232,48	10,79	263,03	252,52	10,50
3. kvintiju grupa	295,57	282,26	13,30	301,38	288,24	13,14
4. kvintiju grupa	380,80	368,44	12,36	400,30	387,49	12,82
5. kvintiju grupa	559,41	546,53	12,88	600,13	585,67	14,46

CSP aprēķins.

2. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU PĀRMAIŅAS 2016. GADĀ

(procentos pret iepriekšējo gadu)

	Patēriņa izdevumi		
	pavisam	naudā	natūrā
Latvija:	105	105	105
pilsētas	106	106	104
lauki	104	104	105
Reģioni:			
Rīga	105	104	120
Pierīga	106	106	107
Vidzeme	100	100	98
Kurzeme	109	109	103
Zemgale	107	108	95
Latgale	105	106	103
Sociālekonomisko grupu mājsaimniecības:			
algotu darbu strādājošo	106	106	98
pašnodarbināto	104	102	127
pensionāru	105	104	111
citas	96	96	92
Mājsaimniecību tipi:			
viena persona	115	115	114
tajā skaitā viena persona 65+	102	102	101
viens pieaugušais ar bērniem	116	116	107
pāris bez bērniem	105	105	101
pāris ar bērniem	98	98	102
pārējās mājsaimniecības ar bērniem	106	107	93
pārējās mājsaimniecības bez bērniem	105	105	111
Mājsaimniecības pēc bērnu skaita:			
ar 1 bērnu	102	102	104
ar 2 bērniem	99	99	99
ar 3 un vairāk bērniem	111	113	81
bez bērniem	109	109	108
Mājsaimniecības pēc personu skaita:			
1 personas	115	115	114
2 personu	103	103	105
3 personu	105	105	108
4 personu	99	99	108
5 un vairāk personu	106	108	84
Kvintīju grupa:			
1. kvintīju grupa	110	109	110
2. kvintīju grupa	108	109	97
3. kvintīju grupa	102	102	99
4. kvintīju grupa	105	105	104
5. kvintīju grupa	107	107	112

📖 CSP aprēķins.

3. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS 2016. GADĀ (kopā naudā un natūrā)

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Visas mājsaimniecības	Pilsētas	Rīga	Lauki
PATĒRIŅA IZDEVUMI	332,93	362,96	406,26	269,41
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	87,28	89,95	94,12	81,64
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	10,79	11,30	13,02	9,72
Apģērbi un apavi	20,10	24,04	27,89	11,79
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	50,79	57,62	63,34	36,36
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	16,14	18,14	18,42	11,90
Veselība	21,99	24,75	26,85	16,16
Transports	46,21	46,22	54,62	46,19
Sakari	14,44	15,62	16,95	11,95
Atpūta un kultūra	25,26	28,16	33,67	19,14
Izglītība	4,04	4,75	6,14	2,55
Restorāni, kafejnīcas un viesnīcas	16,04	19,54	24,56	8,64
Dažādas preces un pakalpojumi	19,83	22,88	26,68	13,38

 CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG02).

4. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA 2016. GADĀ

(procentos)

	Visas mājsaimniecības	Pilsētas	Rīga	Lauki
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	26,2	24,8	23,2	30,3
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	3,2	3,1	3,2	3,6
Apģērbi un apavi	6,0	6,6	6,9	4,4
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	15,3	15,9	15,6	13,5
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	4,8	5,0	4,5	4,4
Veselība	6,6	6,8	6,6	6,0
Transports	13,9	12,7	13,4	17,1
Sakari	4,3	4,3	4,2	4,4
Atpūta un kultūra	7,6	7,8	8,3	7,1
Izglītība	1,2	1,3	1,5	0,9
Restorāni, kafejnīcas un viesnīcas	4,8	5,4	6,0	3,2
Dažādas preces un pakalpojumi	6,0	6,3	6,6	5,0

 CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG02).

5. PILSĒTU UN LAUKU MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS NAUDĀ UN NATŪRĀ 2016. GADĀ

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	naudā	natūrā	naudā	natūrā	naudā	natūrā
PATĒRIŅA IZDEVUMI	320,38	12,55	354,32	8,64	248,60	20,82
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	77,58	9,70	83,41	6,54	65,25	16,39
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	10,78	0,01	11,30	0,01	9,69	0,03
Apģērbi un apavi	20,10	-	24,04	-	11,79	-
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	48,97	1,82	56,76	0,86	32,51	3,85
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	16,14	-	18,14	-	11,90	-
Veselība	21,93	0,06	24,70	0,05	16,08	0,07
Transports	46,09	0,12	46,05	0,17	46,19	0,00
Sakari	14,44	-	15,62	-	11,95	-
Atpūta un kultūra	25,26	0,00	28,15	0,01	19,14	-
Izglītība	4,03	0,01	4,75	0,00	2,53	0,02
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	15,71	0,33	19,13	0,41	8,48	0,16
Dažādas preces un pakalpojumi	19,33	0,50	22,28	0,60	13,08	0,30

CS CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG03).

6. PILSĒTU UN LAUKU MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA NAUDĀ UN NATŪRĀ 2016. GADĀ

(procentos)

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	naudā	natūrā	naudā	natūrā	naudā	natūrā
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	24,2	77,3	23,5	75,6	26,2	78,7
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	3,4	0,1	3,2	0,1	3,9	0,1
Apģērbi un apavi	6,3	-	6,8	-	4,7	-
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	15,3	14,5	16,0	10,0	13,1	18,5
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	5,0	-	5,1	-	4,8	-
Veselība	6,8	0,5	7,0	0,6	6,5	0,4
Transports	14,4	0,9	13,0	2,0	18,6	0,0
Sakari	4,5	-	4,4	-	4,8	-
Atpūta un kultūra	7,9	0,0	7,9	0,1	7,7	0,0
Izglītība	1,3	0,1	1,3	0,0	1,0	0,1
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	4,9	2,6	5,4	4,7	3,4	0,8
Dažādas preces un pakalpojumi	6,0	4,0	6,3	7,0	5,3	1,4

CS CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG03).

7. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMI PĀRTIKAI 2016. GADĀ

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Visas mājsaimniecības	Pilsētas	Rīga	Lauki
IZDEVUMI PĀRTIKAI UN BEZALKOHOLISKAJEM DZĒRIENIEM	87,28	89,95	94,12	81,64
Pārtika	81,29	83,66	87,41	76,28
maize un graudaugu izstrādājumi	12,00	12,28	12,72	11,42
gaļa un gaļas izstrādājumi	19,46	19,13	18,47	20,17
zivis un zivju izstrādājumi	3,98	4,35	4,79	3,20
piena produkti, siers un olas	15,28	16,00	17,02	13,76
eļļa un tauki	2,73	2,68	2,60	2,85
augļi un ogas	7,23	8,11	9,50	5,37
dārzeņi	10,87	10,87	11,25	10,88
t. sk. kartupeļi	1,78	1,59	1,54	2,19
cukurs, medus, džems, šokolāde un citi saldumi	5,89	6,06	6,30	5,54
citi pārtikas produkti	3,83	4,17	4,75	3,10
Bezalkoholiskie dzērieni	5,99	6,29	6,71	5,36
kafija, tēja un kakao	3,31	3,29	3,28	3,35
minerālūdens, atspirdzinoši dzērieni, augļu un dārzeņu sulas	2,68	3,00	3,43	2,01

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG04).

8. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA PĀRTIKAI 2016. GADĀ

(procentos)

	Visas mājsaimniecības	Pilsētas	Rīga	Lauki
IZDEVUMI PĀRTIKAI UN BEZALKOHOLISKAJEM DZĒRIENIEM	100	100	100	100
Pārtika	93,1	93,0	92,9	93,4
maize un graudaugu izstrādājumi	13,7	13,7	13,5	14,0
gaļa un gaļas izstrādājumi	22,3	21,3	19,6	24,7
zivis un zivju izstrādājumi	4,6	4,8	5,1	3,9
piena produkti, siers un olas	17,5	17,8	18,1	16,9
eļļa un tauki	3,1	3,0	2,8	3,5
augļi un ogas	8,3	9,0	10,1	6,6
dārzeņi	12,4	12,1	12,0	13,3
t. sk. kartupeļi	2,0	1,8	1,6	2,7
cukurs, medus, džems, šokolāde un citi saldumi	6,8	6,7	6,7	6,8
citi pārtikas produkti	4,4	4,6	5,1	3,8
Bezalkoholiskie dzērieni	6,9	7,0	7,1	6,6
kafija, tēja un kakao	3,8	3,7	3,5	4,1
minerālūdens, atspirdzinoši dzērieni, augļu un dārzeņu sulas	3,1	3,3	3,6	2,5

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG04).

9. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMI PĀRTIKAI NAUDĀ UN NATŪRĀ 2016. GADĀ

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	naudā	natūrā	naudā	natūrā	naudā	natūrā
IZDEVUMI PĀRTIKAI (NESKAITOT BEZALKOHOLISKOS DZĒRIENUS)	71,87	9,42	77,34	6,32	60,31	15,97
Maize un graudaugu izstrādājumi	11,92	0,09	12,22	0,06	11,28	0,14
Gaļa un gaļas izstrādājumi	17,80	1,66	18,17	0,97	17,04	3,13
Zivis un zivju izstrādājumi	3,64	0,34	4,08	0,27	2,72	0,48
Piena produkti, siers un olas	14,09	1,20	15,57	0,44	10,95	2,81
Eļļa un tauki	2,66	0,08	2,65	0,03	2,67	0,18
Augļi un ogas	5,83	1,41	6,93	1,18	3,49	1,88
Dārzeņi	6,94	3,93	8,07	2,79	4,54	6,34
t. sk. kartupeļi	0,81	0,97	1,01	0,58	0,38	1,81
Cukurs, medus, džems, šokolāde un citi saldumi	5,29	0,61	5,59	0,48	4,66	0,88
Citi pārtikas produkti	3,71	0,12	4,07	0,11	2,96	0,14

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG05).

10. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA PĀRTIKAI NAUDĀ UN NATŪRĀ 2016. GADĀ

(procentos)

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	naudā	natūrā	naudā	natūrā	naudā	natūrā
IZDEVUMI PĀRTIKAI (NESKAITOT BEZALKOHOLISKOS DZĒRIENUS)	100	100	100	100	100	100
Maize un graudaugu izstrādājumi	16,6	0,9	15,8	0,9	18,7	0,9
Gaļa un gaļas izstrādājumi	24,8	17,6	23,5	15,3	28,3	19,6
Zivis un zivju izstrādājumi	5,1	3,6	5,3	4,2	4,5	3,0
Piena produkti, siers un olas	19,6	12,7	20,1	6,9	18,2	17,6
Eļļa un tauki	3,7	0,8	3,4	0,5	4,4	1,1
Augļi un ogas	8,1	14,9	9,0	18,7	5,8	11,7
Dārzeņi	9,6	41,8	10,4	44,2	7,5	39,7
t. sk. kartupeļi	1,1	10,3	1,3	9,2	0,6	11,3
Cukurs, medus, džems, šokolāde un citi saldumi	7,4	6,4	7,2	7,6	7,7	5,5
Citi pārtikas produkti	5,2	1,3	5,3	1,7	4,9	0,9

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG05).

11. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS SOCIĀLEKONOMISKAJĀS GRUPĀS 2016. GADĀ (kopā naudā un natūrā)

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Mājsaimniecības			
	algotu darbu strādājošo	pašnodarbināto	pensionāru	citas
PATĒRIŅA IZDEVUMI	347,25	393,78	267,18	215,57
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	86,02	94,99	90,28	68,53
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	11,81	11,65	6,84	10,29
Apģērbi un apavi	23,87	22,43	7,43	7,87
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	48,67	50,76	59,11	44,76
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	17,84	21,24	8,48	8,96
Veselība	17,12	22,83	40,35	9,78
Transports	52,86	66,44	15,00	26,23
Sakari	15,38	16,51	10,60	10,55
Atpūta un kultūra	27,43	31,89	16,27	10,43
Izglītība	5,04	5,61	0,20	0,52
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	18,83	24,71	2,78	8,21
Dažādas preces un pakalpojumi	22,37	24,72	9,83	9,43

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG06).

12. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA SOCIĀLEKONOMISKAJĀS GRUPĀS 2016. GADĀ

(procentos)

	Mājsaimniecības			
	algotu darbu strādājošo	pašnodarbināto	pensionāru	citas
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	24,8	24,1	33,8	31,8
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	3,4	3,0	2,6	4,8
Apģērbi un apavi	6,9	5,7	2,8	3,7
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	14,0	12,9	22,1	20,8
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	5,1	5,4	3,2	4,2
Veselība	4,9	5,8	15,1	4,5
Transports	15,2	16,9	5,6	12,2
Sakari	4,4	4,2	4,0	4,9
Atpūta un kultūra	7,9	8,1	6,1	4,8
Izglītība	1,5	1,4	0,1	0,2
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	5,4	6,3	1,0	3,8
Dažādas preces un pakalpojumi	6,4	6,3	3,7	4,4

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG06).

13. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS REĢIONOS 2016. GADĀ (kopā naudā un natūrā)

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Mājsaimniecības					
	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
PATĒRIŅA IZDEVUMI	406,26	338,79	272,45	314,96	283,44	258,09
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	94,12	91,28	78,67	87,66	78,36	79,64
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	13,02	11,64	9,36	10,07	8,63	8,06
Apģērbi un apavi	27,89	17,01	13,15	20,08	14,30	16,27
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	63,34	48,01	40,91	51,75	46,06	35,85
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	18,42	18,02	15,31	15,58	12,27	12,81
Veselība	26,85	20,96	17,05	20,92	18,45	19,72
Transports	54,62	50,74	39,57	40,03	42,70	34,12
Sakari	16,95	14,40	12,95	13,24	13,55	11,65
Atpūta un kultūra	33,67	28,72	19,56	20,93	18,99	14,67
Izglītība	6,14	4,60	2,41	2,54	2,88	1,98
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	24,56	15,56	8,72	14,07	11,69	7,79
Dažādas preces un pakalpojumi	26,68	17,85	14,79	18,09	15,57	15,53

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG07).

14. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA REĢIONOS 2016. GADĀ

(procentos)

	Mājsaimniecības					
	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	23,2	26,9	28,9	27,8	27,7	30,9
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	3,2	3,4	3,4	3,2	3,0	3,1
Apģērbi un apavi	6,9	5,0	4,8	6,4	5,1	6,3
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	15,6	14,2	15,0	16,4	16,2	13,9
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	4,5	5,3	5,6	5,0	4,3	5,0
Veselība	6,6	6,2	6,3	6,6	6,5	7,6
Transports	13,4	15,0	14,5	12,7	15,1	13,2
Sakari	4,2	4,3	4,8	4,2	4,8	4,5
Atpūta un kultūra	8,3	8,5	7,2	6,7	6,7	5,7
Izglītība	1,5	1,4	0,9	0,8	1,0	0,8
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	6,0	4,6	3,2	4,5	4,1	3,0
Dažādas preces un pakalpojumi	6,6	5,3	5,4	5,7	5,5	6,0

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG07).

15. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS ATKARĪBĀ NO MĀJSAIMNIECĪBAS TIPA 2016. GADĀ (kopā naudā un natūrā)

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Mājsaimniecības tips						
	viena persona	tajā skaitā viena persona 65+	viens pieaugušais ar bērniem	pāris bez bērniem	pāris ar bērniem	pārējās mājsaimniecības ar bērniem	pārējās mājsaimniecības bez bērniem
PATĒRIŅA IZDEVUMI	455,87	343,19	302,98	404,84	312,39	231,75	302,63
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	115,24	108,19	78,64	104,60	75,33	65,36	87,01
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	12,55	5,21	3,71	16,02	8,82	6,92	11,49
Apģērbi un apavi	22,90	8,12	18,21	24,31	22,23	16,19	15,76
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	95,28	83,28	51,28	59,22	42,28	28,71	43,04
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	20,09	11,71	15,74	20,98	15,48	11,05	14,33
Veselība	42,60	57,31	15,88	30,49	15,47	10,30	19,35
Transports	46,51	12,02	32,12	60,37	47,82	33,66	44,06
Sakari	18,72	13,21	16,18	16,37	13,57	11,40	13,27
Atpūta un kultūra	33,71	24,73	36,59	30,34	24,62	16,54	21,66
Izglītība	2,05	0,04	3,96	2,77	6,24	4,48	3,62
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	21,35	4,32	16,01	18,50	17,62	12,28	11,88
Dažādas preces un pakalpojumi	24,87	15,04	14,66	20,89	22,91	14,85	17,17

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG08).

16. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA ATKARĪBĀ NO MĀJSAIMNIECĪBAS TIPA 2016. GADĀ

(procentos)

	Mājsaimniecības tips						
	viena persona	tajā skaitā viena persona 65+	viens pieaugušais ar bērniem	pāris bez bērniem	pāris ar bērniem	pārējās mājsaimniecības ar bērniem	pārējās mājsaimniecības bez bērniem
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	25,3	31,5	26,0	25,8	24,1	28,2	28,7
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	2,8	1,5	1,2	4,0	2,8	3,0	3,8
Apģērbi un apavi	5,0	2,4	6,0	6,0	7,1	7,0	5,2
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	20,9	24,3	16,9	14,6	13,5	12,4	14,2
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	4,4	3,4	5,2	5,2	5,0	4,8	4,7
Veselība	9,3	16,7	5,2	7,5	5,0	4,4	6,4
Transports	10,2	3,5	10,6	14,9	15,3	14,5	14,6
Sakari	4,1	3,8	5,3	4,0	4,3	4,9	4,4
Atpūta un kultūra	7,4	7,2	12,1	7,5	7,9	7,1	7,2
Izglītība	0,4	0,0	1,3	0,7	2,0	1,9	1,2
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	4,7	1,3	5,3	4,6	5,6	5,3	3,9
Dažādas preces un pakalpojumi	5,5	4,4	4,8	5,2	7,3	6,4	5,7

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG08).

17. VIDĒJO UN EKVIVALENTO PATĒRIŅA IZDEVUMU APJOMS ATKARĪBĀ NO MĀJSAIMNIECĪBAS TIPA 2016. GADĀ¹

(vidēji mēnesī, EUR)

	Uz vienu mājsaimniecības locekli	Uz vienu ekvivalento patērētāju
Viena persona	455,87	455,87
Viena persona, jaunāka par 65 gadiem	577,11	577,11
Viena persona, 65+	343,19	343,19
Viena persona – vīrietis	512,01	512,01
Viena persona – sieviete	435,69	435,69
2 pieaugušie (abi jaunāki par 65 gadiem) bez apgādībā esošiem bērniem	429,98	573,30
2 pieaugušie (vismaz viens 65+) bez apgādībā esošiem bērniem	292,40	389,87
3 vai vairāk pieaugušie bez apgādībā esošiem bērniem	301,30	462,00
Visas mājsaimniecības bez apgādībā esošiem bērniem	378,59	477,42
Visas mājsaimniecības ar apgādībā esošiem bērniem	286,65	495,65
Nepilna ģimene (vismaz viens apgādībā esošs bērns)	312,48	485,50
2 pieaugušie, 1 apgādībā esošs bērns	335,77	542,01
2 pieaugušie, 2 apgādībā esoši bērni	302,38	547,92
2 pieaugušie, 3 un vairāk apgādībā esoši bērni	231,40	462,92
3 vai vairāk pieaugušie ar apgādībā esošiem bērniem	236,07	419,74

¹ Šajā tabulā apgādībā esošie bērni ir personas, kas jaunākas par 18 gadiem, kā arī ekonomiski neaktīvas personas vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kuras atrodas vecāku apgādībā.

18. PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS ATKARĪBĀ NO BĒRNU SKAITA MĀJSAIMNIECĪBĀ 2016. GADĀ (kopā naudā un natūrā)

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Mājsaimniecības			
	ar 1 bērnu	ar 2 bērniem	ar 3 un vairāk bērniem	bez bērniem
PATĒRIŅA IZDEVUMI	299,76	276,87	212,97	376,74
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	77,61	66,95	61,46	100,22
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	8,85	6,57	6,36	13,35
Apģērbi un apavi	21,63	18,60	14,26	20,55
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	40,59	38,07	24,88	61,72
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	14,65	13,69	10,54	18,11
Veselība	14,23	13,28	11,02	29,05
Transports	43,75	42,74	26,72	50,42
Sakari	13,87	12,39	10,62	15,72
Atpūta un kultūra	22,54	23,54	18,11	27,71
Izglītība	4,54	6,94	4,42	2,93
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	16,47	15,94	9,88	16,57
Dažādas preces un pakalpojumi	21,01	18,16	14,68	20,39

CSDB datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG10).

19. PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA ATKARĪBĀ NO BĒRNU SKAITA MĀJSAIMNIECĪBĀ 2016. GADĀ

(procentos)

	Mājsaimniecības			
	ar 1 bērnu	ar 2 bērniem	ar 3 un vairāk bērniem	bez bērniem
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	25,9	24,2	28,9	26,6
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	3,0	2,4	3,0	3,5
Apģērbi un apavi	7,2	6,7	6,7	5,5
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	13,5	13,7	11,7	16,4
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	4,9	4,9	5,0	4,8
Veselība	4,7	4,8	5,2	7,7
Transports	14,6	15,4	12,5	13,4
Sakari	4,6	4,5	5,0	4,2
Atpūta un kultūra	7,5	8,5	8,5	7,4
Izglītība	1,5	2,5	2,1	0,8
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	5,5	5,8	4,6	4,4
Dažādas preces un pakalpojumi	7,0	6,6	6,9	5,4

CSDB datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG10).

20. PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS ATKARĪBĀ NO PERSONU SKAITA MĀJSAIMNIECĪBĀ 2016. GADĀ (kopā naudā un natūrā)

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Mājsaimniecības				
	1 personas	2 personu	3 personu	4 personu	5 un vairāk personu
PATĒRIŅA IZDEVUMI	455,87	370,83	321,19	291,69	226,45
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	115,24	100,20	83,45	73,30	63,10
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	12,55	14,05	10,35	8,39	7,14
Apģērbi un apavi	22,90	21,17	22,22	19,21	13,58
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	95,28	56,83	44,02	39,73	25,08
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	20,09	18,94	15,41	14,38	10,94
Veselība	42,60	27,04	18,77	12,91	11,34
Transports	46,51	50,08	48,72	46,93	34,06
Sakari	18,72	15,78	14,00	13,30	10,38
Atpūta un kultūra	33,71	28,09	21,74	23,74	20,00
Izglītība	2,05	2,39	4,44	6,61	4,81
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	21,35	16,84	14,93	16,12	11,44
Dažādas preces un pakalpojumi	24,87	19,43	23,14	17,07	14,59

CS CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG11).

21. PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA ATKARĪBĀ NO PERSONU SKAITA MĀJSAIMNIECĪBĀ 2016. GADĀ

(procentos)

	Mājsaimniecības				
	1 personas	2 personu	3 personu	4 personu	5 un vairāk personu
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	25,3	27,0	26,0	25,1	27,9
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	2,8	3,8	3,2	2,9	3,2
Apģērbi un apavi	5,0	5,7	6,9	6,6	6,0
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	20,9	15,3	13,7	13,6	11,1
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	4,4	5,1	4,8	4,9	4,8
Veselība	9,3	7,3	5,8	4,4	5,0
Transports	10,2	13,5	15,2	16,1	15,0
Sakari	4,1	4,3	4,4	4,6	4,6
Atpūta un kultūra	7,4	7,6	6,8	8,1	8,8
Izglītība	0,4	0,6	1,4	2,3	2,1
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	4,7	4,5	4,6	5,5	5,1
Dažādas preces un pakalpojumi	5,5	5,2	7,2	5,9	6,4

CS CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG11).

22. PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS PĒC GALVENĀ PELNĪTĀJA IZGLĪTĪBAS LĪMEŅA 2016. GADĀ (kopā naudā un natūrā)

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Mājsaimniecības galvenā pelnītāja izglītība				
	augstākā	vidējā, profesionālā	arodizglītība	pamat- izglītība	zemāka par pamatizglītību
PATĒRIŅA IZDEVUMI	451,04	292,29	217,63	219,89	183,88
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	102,62	82,22	68,00	72,67	68,08
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	12,80	9,80	12,75	9,69	4,99
Apģērbi un apavi	32,54	15,79	5,52	9,22	2,66
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	59,44	48,22	38,00	42,29	35,63
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	23,74	13,73	7,15	8,62	3,90
Veselība	28,21	18,55	16,45	19,64	33,23
Transports	68,61	39,14	33,54	20,39	10,22
Sakari	17,61	13,83	10,65	9,70	7,52
Atpūta un kultūra	40,88	19,74	11,22	10,00	11,43
Izglītība	6,45	3,25	1,96	1,36	2,01
Restorāni, kafejnīcas un viesnīcas	27,29	12,28	4,55	5,11	0,04
Dažādas preces un pakalpojumi	30,84	15,75	7,85	11,20	4,18

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG12).

23. PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA PĒC GALVENĀ PELNĪTĀJA IZGLĪTĪBAS LĪMEŅA 2016. GADĀ

(procentos)

	Mājsaimniecības galvenā pelnītāja izglītība				
	augstākā	vidējā, profesionālā	arodizglītība	pamat- izglītība	zemāka par pamatizglītību
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	22,8	28,1	31,2	33,1	37,0
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	2,8	3,4	5,9	4,4	2,7
Apģērbi un apavi	7,2	5,4	2,5	4,2	1,4
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	13,2	16,5	17,5	19,2	19,4
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	5,3	4,7	3,3	3,9	2,1
Veselība	6,3	6,3	7,6	8,9	18,1
Transports	15,2	13,4	15,4	9,3	5,6
Sakari	3,9	4,7	4,9	4,4	4,1
Atpūta un kultūra	9,1	6,8	5,2	4,6	6,2
Izglītība	1,4	1,1	0,9	0,6	1,1
Restorāni, kafejnīcas un viesnīcas	6,1	4,2	2,1	2,3	0,0
Dažādas preces un pakalpojumi	6,8	5,4	3,6	5,1	2,3

CS datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG12).

24. PATĒRIŅA IZDEVUMU SASTĀVS KVINTIĻU GRUPĀS 2016. GADĀ (kopā naudā un natūrā)

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR)

	Kvintiļu grupa				
	I	II	III	IV	V
PATĒRIŅA IZDEVUMI	184,24	263,02	301,38	400,30	600,13
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	60,95	78,65	85,72	101,40	123,03
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	7,32	7,10	8,86	14,46	18,45
Apģērbi un apavi	8,96	12,96	14,82	26,36	44,32
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	32,37	44,98	50,06	60,42	75,41
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	6,88	11,26	14,07	20,62	33,20
Veselība	10,32	24,00	25,11	23,49	32,02
Transports	20,74	29,09	34,98	58,59	103,77
Sakari	9,98	12,21	13,10	16,93	22,54
Atpūta un kultūra	9,62	16,59	20,93	31,63	56,95
Izglītība	2,44	2,62	4,61	4,19	7,34
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	5,45	9,48	11,90	18,23	42,12
Dažādas preces un pakalpojumi	9,21	14,09	17,21	23,98	40,97

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG14).

25. PATĒRIŅA IZDEVUMU STRUKTŪRA KVINTIĻU GRUPĀS 2016. GADĀ

(procentos)

	Kvintiļu grupa				
	I	II	III	IV	V
PATĒRIŅA IZDEVUMI	100	100	100	100	100
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	33,1	29,9	28,4	25,3	20,5
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	4,0	2,7	2,9	3,6	3,1
Apģērbi un apavi	4,9	4,9	4,9	6,6	7,4
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	17,6	17,1	16,6	15,1	12,6
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un mājas uzkopšana	3,7	4,3	4,7	5,2	5,5
Veselība	5,6	9,1	8,3	5,9	5,3
Transports	11,3	11,1	11,6	14,6	17,3
Sakari	5,4	4,6	4,4	4,2	3,8
Atpūta un kultūra	5,2	6,3	6,9	7,9	9,5
Izglītība	1,3	1,0	1,5	1,0	1,2
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	3,0	3,6	4,0	4,6	7,0
Dažādas preces un pakalpojumi	5,0	5,4	5,7	6,0	6,8

CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG14).

26. PATĒRIŅA IZDEVUMU DETALIZĒTS SASTĀVS 2015. UN 2016. GADĀ¹

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli gadā, EUR)

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
PATĒRIŅA IZDEVUMI	3789,32	3995,16	4112,86	4355,58	3108,75	3232,98
PĀRTIKA UN BEZALKOHOLISKIE DZERIENI	1005,69	1047,38	1031,59	1079,39	951,22	979,69
Pārtika	935,44	975,48	958,40	1003,91	887,16	915,36
Bezalkoholiskie dzērieni	70,25	71,90	73,19	75,48	64,06	64,33
ALKOHOLISKIE DZĒRIENI, TABAKA	125,64	129,52	134,18	135,62	107,67	116,64
Alkoholiskie dzērieni	68,46	70,95	76,01	76,13	52,58	60,01
Tabaka	57,18	58,57	58,17	59,49	55,09	56,63
APĢĒRBI UN APAVI	230,10	241,25	260,28	288,44	166,60	141,47
Apģērbs	169,25	167,95	193,63	201,27	117,98	97,50
Apavi	60,84	73,30	66,65	87,17	48,62	43,96
MĀJOKĻIS, ŪDENS, ELEKTROENERĢIJA, GĀZE UN CITS KURINĀMAIS	592,67	609,52	669,84	691,44	430,34	436,30
Mājokļa faktiskā īres maksa	56,41	72,89	74,78	94,80	17,77	26,57
Mājokļa uzturēšana un remonts	26,53	34,78	24,36	34,73	31,09	34,87
Ūdens piegāde un citi ar mājokli saistīti pakalpojumi	140,16	150,03	179,09	193,80	58,26	57,47
Elektroenerģija, gāze un cits kurināmais	369,57	351,83	391,61	368,11	323,21	317,40
MĀJOKĻA IEKĀRTA, MĀJTURĪBAS PIEDERUMI UN MĀJAS UZKOPŠANA	178,85	193,66	197,05	217,70	140,56	142,84
Mēbeles, mājokļa aprīkojums, paklāji un citi grīdas segumi	48,62	57,00	57,86	70,38	29,18	28,69
Mājsaimniecības tekstilizstrādājumi	13,35	16,44	16,02	19,65	7,74	9,67
Sadzīves aprīkojums	28,58	26,99	31,41	32,53	22,61	15,28
Stikla izstrādājumi, galda un mājturības piederumi	18,47	19,01	21,25	22,41	12,61	11,82
Mājas un dārza darbarīki un ierīces	23,16	23,97	20,42	18,84	28,91	34,81
Preces un pakalpojumi mājas uzkopšanai	46,67	50,26	50,08	53,89	39,51	42,57
VESELĪBA	241,98	263,91	271,69	297,02	179,47	193,89
Medicīniskie produkti, medicīniskās ierīces un aparatūra	150,87	160,99	168,02	180,43	114,79	119,87
Ambulatoru pacientu aprūpe	73,02	77,24	84,12	88,29	49,67	53,88
Slimnīcu pakalpojumi	18,09	25,68	19,55	28,30	15,01	20,14
TRANSPORTS	497,83	554,51	512,61	554,63	466,75	554,26
Transporta līdzekļu iegāde	92,06	109,72	104,49	98,79	356,97	132,84
Personisko transporta līdzekļu ekspluatācija	330,60	365,83	318,06	354,55	67,51	389,68
Transporta pakalpojumi	75,17	78,96	90,05	101,29	5,22	31,74
SAKARI	166,41	173,31	180,87	187,46	135,98	143,36
Pasta pakalpojumi	0,80	0,60	0,88	0,76	0,63	0,26
Telefona un telefaksa iekārtas	15,71	20,82	19,30	25,80	8,15	10,28
Telefona un telefaksa pakalpojumi	149,90	151,89	160,69	160,90	127,20	132,83

¹ Sākot no 2015. gada patēriņa izdevumi tiek apkopoti atbilstoši jaunajai Eiropas individuālā patēriņa veidu klasifikācijai (ECOICOP). ECOICOP aizstāj līdz šim izmantoto COICOP klasifikāciju, kas tika izmantota līdz 2014. gadam. Līdz ar to izmaiņas metodoloģijā atstāj zināmu ietekmi uz datu salīdzināmību.

tabulas turpinājums

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
ATPŪTA UN KULTŪRA	298,71	303,18	329,65	337,92	233,62	229,72
Audio un video, foto un datu apstrādes iekārtas un piederumi	34,64	29,25	41,76	32,90	19,67	21,55
Ilglietošanas priekšmeti atpūtai un kultūrai	2,20	6,28	2,95	...	...	...
Atpūtas priekšmeti un iekārtas, dārzs un mājdzīvnieki	92,70	99,33	98,67	108,56	80,12	79,82
Atpūtas un kultūras pakalpojumi	75,78	84,66	78,66	90,09	69,72	73,18
Laikraksti, grāmatas un kancelejas preces	39,87	38,27	43,10	40,14	33,08	34,31
Kompleksie atpūtas pakalpojumi	53,52	45,38	64,51	57,65	30,40	19,44
IZGLĪTĪBA	49,38	48,49	57,44	56,94	32,43	30,61
RESTORĀNI, KAFEJNĪCAS UN VIESNĪCAS	186,37	192,48	221,50	234,49	112,47	103,63
Ēdināšanas pakalpojumi	174,95	183,25	208,05	222,11	105,33	101,08
Izmitināšanas pakalpojumi	11,41	9,22	13,45	12,38	7,14	2,55
DAŽĀDAS PRECES UN PAKALPOJUMI	215,70	237,95	246,16	274,54	151,64	160,58
Personīgā aprūpe	133,02	149,38	153,44	172,99	90,07	99,45
Citur neklasificētas personīgās lietas	24,05	21,53	28,67	24,81	14,34	14,59
Sociālā aizsardzība	4,83	4,91	6,79	6,85	0,70	...
Apdrošināšana	44,21	46,31	46,49	50,54	39,41	37,38
Finanšu pakalpojumi	3,96	3,68	4,35	3,78	3,13	3,47
Citi pakalpojumi	5,64	12,14	6,42	15,57	3,99	4,90

📖 CSP datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG15 un MBG151).

27. SVARĪGĀKO PĀRTIKAS PRODUKTU PATĒRIŅŠ¹ MĀJSAIMNIECĪBĀS 2016. GADĀ

(vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli gadā)

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
MAIZE UN GRAUDAUGU IZSTRĀDĀJUMI						
Kviešu maize (kg)	15,71	15,11	13,10	13,02	21,20	19,52
Rudzu maize (kg)	15,25	15,40	13,64	14,06	18,65	18,24
Saldskābmaize u.c. maizes šķirnes (kg)	5,86	5,29	5,96	5,44	5,67	4,97
Makaroni un kuskuss (kg)	4,22	4,64	4,05	4,25	4,60	5,46
Kūkas, tortes u.c. (kg)	4,95	4,88	5,34	5,13	4,12	4,35
Graudaugi (kg)	4,43	4,52	3,86	3,96	5,62	5,69
Kviešu milti (kg)	5,88	5,87	4,88	5,14	7,97	7,42
GAĻA						
Liellopu gaļa (kg)	1,32	1,36	1,57	1,60	0,78	0,83
Teļa gaļa (kg)	0,24	0,11	0,16	0,12	...	0,09
Cūkgaļa (kg)	18,26	19,07	16,57	16,73	21,81	24,00
Mājputnu gaļa (kg)	11,41	12,29	12,65	13,25	8,79	10,27
Desu izstrādājumi, kūpinājumi (kg)	19,95	20,71	18,42	19,35	23,17	23,60
Gaļas konservi (kg)	0,26	0,34	0,26	0,31	0,27	0,40
Gatavi gaļas izstrādājumi, pusfabrikāti (kg)	6,30	6,83	6,43	7,08	6,02	6,32
ZĪVIS						
Svaigas, atdzesētas, saldētas zivis (kg)	6,08	5,11	6,44	5,20	5,34	4,91
Kūpinātas, kaltētas zivis (kg)	1,22	1,03	1,29	1,02	1,06	1,04
Sijļķes, citas sāļštas zivis (kg)	1,11	1,17	1,12	1,18	1,10	1,15
PIENS, SIERS UN OLAS						
Piens (l)	43,56	46,63	39,42	42,47	52,25	55,43
Jogurts (kg)	7,24	7,30	7,98	8,54	5,69	4,69
Siers (kg)	6,58	7,20	7,08	7,67	5,52	6,20
Mājas siers, biezpiens (kg)	6,45	6,97	6,58	7,18	6,17	6,53
Krējums (kg)	11,32	11,83	11,07	11,54	11,85	12,44
Olas (gab.)	196	207	190	202	209	218
EĻĻAS UN TAUKI						
Sviests (kg)	2,39	2,42	2,49	2,44	2,18	2,38
Margarīns un augu tauki (kg)	1,69	1,33	1,35	1,11	2,41	1,80
Oliveļļa (l)	0,99	1,06	1,07	1,22	0,80	0,73
Parējās augu eļļas (l)	5,88	5,98	5,28	5,19	7,15	7,65

¹ Pirkto, pašražoto un bez maksas iegūto produktu patēriņš, neņemot vērā uztura produktu patēriņu restorānos, ēdnīcās u. tml. ēdināšanas uzņēmumos.

tabulas turpinājums

	Visas mājsaimniecības		Pilsētas		Lauki	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
AUGĻI UN OGAS						
Citrusaugļi (kg)	10,62	9,96	11,34	11,05	9,11	7,64
Melones un arbūzi (kg)	5,48	6,55	6,11	7,39	4,16	4,78
Citi siltzemju augļi un ogas (kg)	10,84	11,13	12,73	13,16	6,88	6,83
Dārza augļi un kaulēnaugļi vietējie (kg)	17,38	21,22	19,10	23,04	13,75	17,36
Dārza un kultivētas ogas (kg)	6,86	6,23	7,29	6,46	5,94	5,73
Savvaļas ogas (kg)	1,02	1,03	0,85	0,97	1,39	1,18
DĀRZEŅI UN KARTUPEĻI						
Svaigi kāposti (kg)	8,37	7,78	8,82	8,23	7,44	6,84
Svaigi gurķi (kg)	9,89	10,10	9,72	10,13	10,24	10,03
Svaigi tomāti (kg)	12,59	12,45	12,91	12,97	11,92	11,35
Ķirbjaugi, kabači un paprika (kg)	5,86	7,55	6,22	7,76	5,10	7,09
Burkāni (kg)	8,73	9,45	8,27	8,78	9,69	10,87
Galda bietes (kg)	3,05	3,00	2,41	2,40	4,37	4,27
Sīpoli (kg)	6,20	6,48	6,35	6,61	5,89	6,19
Skābēti un konservēti kāposti (kg)	2,99	2,87	2,70	2,42	3,60	3,82
Skābēti un konservēti gurķi (kg)	4,49	4,39	3,81	3,61	5,92	6,04
Kartupeļi (kg)	64,49	62,11	56,14	54,19	82,04	78,87
ČUKURS, MEDUS, DŽEMS, ŠOKOLĀDE U.C. SALDUMI						
Cukurs (kg)	13,84	12,39	10,84	10,08	20,15	17,26
Medus (kg)	0,79	0,83	0,74	0,92	0,88	0,62
Šokolāde (kg)	0,76	0,69	0,82	0,82	0,63	0,42
Šokolādes konfektes (kg)	1,98	1,97	2,11	1,99	1,71	1,91
Saldējums (l)	4,09	3,85	4,25	4,07	3,74	3,38
KAFIJA, TĒJA, KAKAO						
Pupiņu kafija (kg)	1,96	1,88	2,09	1,97	1,69	1,68
Šķīstošā kafija (kg)	0,46	0,45	0,38	0,36	0,63	0,64
Tēja (kg)	0,40	0,40	0,44	0,44	0,32	0,31
ATSPIRDZINOŠIE DZĒRIENI						
Minerālūdens (l)	25,74	29,43	31,20	35,43	14,28	16,74
Limonāde, kola, sodas ūdens u.c. (l)	11,64	11,49	11,80	12,06	11,30	10,29
Augļu sulas (l)	8,13	8,26	8,39	8,50	7,61	7,75

CSF datubāze mājaslapā (tabulas numurs: MBG161).

28. MĀJSAIMNIECĪBU PATĒRIŅA IZDEVUMU NOVĒRTĒJUMU KVALITĀTES RĀDĪTĀJI 2016. GADĀ

	Patēriņa izdevumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, EUR	Ticamības ¹ intervāla apakšējā robeža, EUR	Ticamības intervāla augšējā robeža, EUR	Variācijas koeficients ² , %
PATĒRIŅA IZDEVUMI	332,93	323,80	342,00	1,4
Pārtika un bezalkoholiskie dzērieni	87,28	85,50	89,00	1,0
Alkoholiskie dzērieni, tabaka	10,79	10,10	11,50	3,3
Apģērbi un apavi	20,10	18,60	21,70	3,9
Mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze u.c. kurināmais	50,79	49,10	52,50	1,7
Mājokļa iekārta, mājturības piederumi un uzkopšana	16,14	14,80	17,50	4,3
Veselība	21,99	20,80	23,20	2,8
Transports	46,21	42,80	49,60	3,7
Sakari	14,44	14,10	14,80	1,3
Atpūta un kultūra	25,26	23,70	26,90	3,2
Izglītība	4,04	3,40	4,70	7,7
Restorāni, kafējnīcas un viesnīcas	16,04	15,00	17,10	3,2
Dažādas preces un pakalpojumi	19,83	18,70	21,00	3,0

📖 CSP aprēķins.

¹ Ticamības intervāls (ar ticamības līmeni 95 %) ietver īsto populācijas parametra vērtību ar varbūtību 95 %.

² Variācijas koeficients raksturo variācijas relatīvo līmeni.

CENTRĀLĀ STATISTIKAS PĀRVALDE

Lāčplēša iela 1, Rīga, LV-1301, Latvija, tālrunis 67366850, fakss 67830137
e-pasts: csb@csb.gov.lv, <http://www.csb.gov.lv>

ISBN 978-9984-06-504-5
ISSN 2501-0069
17-015-000